

ZADRUŽNIK

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUŽBE USLUZBENCEV D. Z.

ŠTEV. 6. LJUBLJANA, 20. JUNIJA 1933. LETO IX.

France Veber:

O stanovskem in združnem načelu življenja.

Zanimivo in pomembno je prepletanje stanovskega in združnega gibanja. Zlasti dandanes vidimo, kakó narekujejo pot novemu, modernemu združnemu razvoju v prvi vrsti same stanovske potrebe in težnje. Stanovska zajednica je rodila današnje združno življenje in to življenje ie vsaj povsod tam, kjer je tudi dejanski pomembno in ne samo na papirju zabeleženo, še danes nekam zgolj stanovsko opredeljeno. Na drugi strani pa se javljajo že v naših dneh tudi povsem nasprotni tokovi. Posamezni stanovi stopajo v borbo za svoje pravice in v tej borbi je tudi njim združnost le sredstvo, ki ga sami kaj radi odvržejo, ako se jim zazdi, da bi to sredstvo njihovi borbi utegnilo odvzeti zaželjeno ostrino. Toda združnost — enkrat za vselej spočeta — ima tudi svojo razvojno pot in se na tej svoji poti vedno odločneje otepa vsake nadvlade zgolj stanovskega socialnega vidika. Zato že danes tudi vidimo, kakó se združnost celó na dveh frontah bori proti izključno stanovskemu gledanju na svet in življenje: združnost podira meje med posameznimi stanovi in odvarja pota k novemu stanovskemu redu. Stan je mati današnje združnosti, združnost je hčerka današnjega stanu. Toda ta mati vidi v svoji hčeri le sredstvo, ta hčerka po se samostojno razvija in to v znamenju nekega osnovnega življenskega cilja, z ozirom na katerega sta obe, sama in njena mati, le — sredstvo. Že danes lahko govorimo o obojnem, stanovskem in združnem načelu življenja in že danes se izključno stanovsko načelo umika združnemu. Z naslednjimi kratkimi izvajanji hočem to zgodovinsko dejstvo naših dni samo še dušeslovno ovetliti in filozofsko podpreti.

Stanu gre značaj produktivne socialne zajednice. Stan je zajednica, to se pravi, stan ni posebnost človeškega posameznika, pač pa je po njem označen, določen človeški kolektiv, človeška skupina. Zato stopa tudi pri posameznih stanovih njih prava „stanovska“ (slojna) stran tem bolj v ozadje, čim večji je poudarek na osebno-individualni strani pristojnih človeških poedincev (na pr. umetniki, znanstveniki, politiki); iz tega razloga

gre vprav delavstvu, zlasti pa industrijskemu delavstvu res pridevek onega „klasičnega“ stanu, pri katerem poedina oseba skorajda povsem izginja in je neposredno viden in otipen samo še „stan“. Stan je nadalje produktivna zajednica, to se pravi, stan je torišče proizvodnega dela, s katerim postaja človeku dostopno tudi to, kar mu ni dano že po sami narodi in po zakonih njegove lastne narave, je pa za njegovo življenje vendar tudi neobhodno potrebno (na pr. obleka, stanovanje, orodje, tudi hrana itd.). S tem sta izpovedani še dve nadaljnji strani vsake prave stanovske zajednice. Stanovsko delo ni samo sebi namen, temveč glavni poudarek je na efektu, na učinku tega dela. Zato na pr. tako zvanemu športnemu udejstvovanju ne bomo dajali naziva pravega stanovskega dela in to vsaj tako dolgo ne, dokler ostaja takorekoč samo sebi namenjeno. Iz istega razloga je drugič pravi „stanovski“ značaj dela tem jasnejši, čim vidnejši in čim nespornejši so tudi neposredno nameravani sadovi takega dela; zato so na glasu „pravih“ stanov že od nekdanj na pr. obrtni stanovi, ki lahko že s prstom pokažejo na to, kar tudi dejanski proizvajajo. Stan je končno socialna produktivna zajednica, to se pravi, stan je že po lastni naravi še navezan na one, ki ga takó ali drugače tudi dejanski potrebujejo. Dejstvo prave stanovske proizvodnje je nerazdružno spojeno z dejstvom vzporedne izvenstanovske porabe ali še krajše: ni stanovskega „producenta“ brez vzporednega izvenstanovskega „konsumenta“ in ostane ta razlika neokrnjeno veljavna, čeprav vsi vemo, da je vsak producent — (na drugem polju) neobhodno tudi konsument, in čeprav vsi zahtevamo, da naj bo vsak konsument — (na drugem polju) tudi pravi producent. Zato je tudi dejanska pomembnost stanu v prvi vrsti odvisna od dejanske socialne pomembnosti pristojnega stanovskega dela; znani stavek, da se cena ravna po povpraševanju, je samo poseben, namreč gospodarski odraz tega splošnega dejstva.

Navedene tri strani slehernega pravega stanovskega udejstvovanja že same odredajo stanu tudi pravo mesto v celokupnem socialnem življenju. Te strani utrjujejo stvarni pomen in neobhodno potrebo posebne stanovske socialne zajednice, že te strani pa nam dajo spoznati tudi vso kvar, ki bi pretila človeškemu socialnemu organizmu, ako bi stanovski vidik postal edini vodilni vidik vsega socialnega življenja. V tem stiku je najprej omeniti, da samo stanovsko življenje še zdaleka ni nikako završeno življenje. Stanovsko delo utegne kajpada človeka poljubno izčrpati, toda nikoli ne more zajeti in razgibati njegovega celotnega bistva. Kateri „delavec“ bo menil, da bi bilo njegovo „stanovsko“ delo že samo toliko kakor osnovni smisel njegovega življenja na zemlji? In to dejstvo velja v nezmanjšani meri tudi za take stanove, pri katerih je mnogo več poudarka na pravem osebnem ali individualnem izživljanju. Na pr. tudi umetnik, znanstvenik, politik lahko takorekoč dnevno spoznava, kakó da je sam mnogo več nego to, čemur bi bilo v polni meri zadoščeno že z njegovim „poklicnim“ udejstvovanjem. Stanu gre takó že na prvi pogled značaj neke

potrebne, pa samo enostranske oblike človeške socialnosti: stan že na prvi pogled ni namen, temveč samo posebno sredstvo življenja. Zato bi nastale nedogledne posledice, ako bi zgolj stanovsko življenje stopilo obenem na mesto edinega pravega ter polnega življenja. Vprav v naših dneh opazujemo tudi tako pretirano zgolj stanovsko vrenje in trenje: posamezni stanovi si lasté oblast nad vsem ostalim življenjem in tudi človek poedinec se motri in presoja samo po stanu, v katerem živi. In vendar zdaj kaj lahko pokažem, da in zakaj človek ni samo stanovsko bitje: človek ni samo zajedniško bitje, ker živi še svoje osebno življenje; človek ni zgolj produktivno bitje, ker mu je tudi na delu samem in ne le na efektnih dela; človek ni zgolj socialno produktivno bitje, ker mu je konsument njegove produkcije samo poseben pogoj za njegovo lastno življenje. Kdor pa si tolmači stvar drugače in postavlja stanovsko načelo obenem kot vrhovno načelo življenja, naj pomisli, da bi v takem primeru vsaj v doglednem času postala neizbežna taka slika življenja na zemlji: človek poedinec bi izginil in „živela“ bi samo še zajednica; pravo udejstvovanje bi izginilo in nastopilo bi samo proizvodjanje; ta proizvodnja bi sama sebe požirala in končno požrla, ker bi ji ne odgovarjala nikaka vzporedna poraba.

Vse to me, mislim, dovolj opravičuje, da ugotavljam zlasti dve socialno kaj kvarni sili izključno stanovskega gledanja na svet in življenje. Je to kvarna sila zgolj stanovske osredotočenosti in enako kvarna sila zgolj stanovske sredobežnosti. Prva sila pove, da se stan postavlja proti stanu in da je taka medstanovska borba samo neizbežna druga stran izključno stanovskega opredeljevanja človeškega življenja. Prvotno zdravi stanovski vidik postaja takó kvarni „razredni“ vidik, prvotna zdrava stanovska tekma se spreminja v kvarno razredno borbo. Druga sila pa pove, da se stan postavlja tudi proti vsaki drugačni socialni diferenciaciji in da je tako socialno izenačevanje zopet samo neizbežna druga stran izključno stanovskega opredeljevanja človeškega življenja. Tu je misliti v prvi vrsti na družinsko-plemenske in narodno-nacionalne razlike: prvotno zdravi družinsko-narodni stanovski vidik postaja takó kvarni „internacionalni“ stanovski vidik, prvotno živo stanovsko delo v družini in narodu postaja mrtvo gibanje take ali drugačne „internacionale“: en stan izkuša doseči polno oblast nad svemi drugimi stanovi in ta stan skuša obenem izbrisati zlasti vse družinsko-plemenske in narodno-nacionalne razlike na zemlji. Povsem naravno! Če naj obvelja sam stanovski vidik, tedaj bi bila res možna samo še dva smotra človeškega življenja, namreč da močnejši stan izrine slabjšega in to v taki smeri, da izginejo končno tudi vsa osnovna izvenstanovska socialna nasprotja. S tem pa sem tudi že došel na točko, za katero mi gre, namreč k vprašanju po pravem razmerju med stanovskim in združnim pojmovanjem človeške občestvenosti. Sam stanovski vidik je toliko okrnjen, kolikor meri samo na posebno sredstvo življenja, ne vsebuje pa tudi že osnovnih ciljev življenja. Važno je

vedeti, da velja to vsaj na zunaj tudi o samem združnem vidiku: tudi ta vidik nudi le posebno pot do življenja samega. Ali v vseh drugih ozirih je združni vidik kaj bistveno različen od zgolj stanovskega: združni vidik ima na svojem praporu zajedništvo, pa tudi po tem zajedništvu še posebej ojačeno individualno življenje; združni vidik pospešuje nvanjo proizvodnjo, to pa v svrhu pravega, notranjega udejstvovanja; združni vidik pospešuje proizvodnjo, jo pa že naprej namenjuje porabi in samo porabi.*) Zato ne more biti čuda, da nasprotuje pravi združni vidik izključno stanovskemu tudi tam, kjer prehaja ta v omenjeno svojo kvarno osredotočenost in enako kvarvo sredobežnost: združni vidik posamezne stanove drugega drugemu približuje in združni vidik ob enem pove, da je tudi združno urejeno stanovništvo samo pravilna pot k osnovnim življenjskim ciljem, ki pa niso v tem stanovništvu samem, temveč drugje in to zlasti v družini in narodu.

Stanovsko in združno načelo je po sebi sredstveno in ne namenilno; oboje načelo vsebuje samo posebno pot do končnega cilja. Toda stanovsko načelo postaja proti lastnemu cilju naperjeno, ako hoče biti obenem vrhovno načelo; združno načelo pa je vprav temu cilju tem neposredneje posvečeno, čim bolj se uveljavlja kot vrhovno načelo. Zato je zdaj tudi umljivo, zakaj je združno načelo pravi zgodovinski otrok stanovskega: čim bolj se je uveljavljalo in čim samostojneje se je razvijalo stanovsko načelo, tem nujnejša je postajala potreba, da mu priskoči na pomoč še posebno združno načelo; samo stanovsko načelo bi brez spočetja združnega neizogibno samo sebe uničilo. Zato je morda več nego sama verjetnost, da je združno stanovništvo edino stanovništvo bodočnosti.

E. T.:

Združna glavnica.

Vse premoženje, s katerim zadruga razpolaga, je njena glavnica. To ni samo denar, temveč vse one vrednosti, ki smo jih zadrugarji zbrali v skupno premoženje z geslom „Vsi za enega, eden za vse.“ Je to denar, je blago, pripravljeno za oddajo članov, so vrednosti, naložene v denarnih zavodih in podjetjih, so to vsa zadrugina zemljišča, stavbe, stroji, poslovna oprema in sploh vse, kar predstavlja neko vrednost in lastnino zadruge.

Popolno sliko o stanju zadrugine glavnice nam da vsakoletna bilanca. Ta ima dve strani: na levi nam kaže, kakšno je premoženje, ki ga zadruga upravlja, kje je naloženo in kako; na desni pa nam pove, čigavo je prav za prav to premoženje. No, boste rekli, čigavo — zadrugino, naše! Res, v kolikor ima zadruga pravico, da ga upravlja. Toda če bi zadruga prenehala poslovati, bi vsakdo, ki je vanjo nekaj vložil, zahteval to nazaj. Pa ne le ob prenehanju zadruge, tudi sicer imajo vsi sodelujoči posamezniki pravico do delov zadrugine glavnice, ki torej ni izključno zadrugina lastnina.

*) Odtod tudi upravičeni in združni misli naravnost vrojeni boj združnega gibanja proti „stanovom“, ki imajo kakršnekoli zgolj posredovalne naloge in cilje.

Predvsem važno je torej za varnost zadruga, kakšne so pravice njenih članov do zadružinega premoženja.

Kako so nastala zadružna premoženja? Za pričetek vsake zadruga je potrebno, da vplačajo tisti, ki hočejo sodelovati, neke svoje — deleže. Tako vplačani zneski so osebna lastnina vsakega zadrugarja, ki jo je takorekoč posodil skupnemu podjetju, da je moglo pričeti z delom. Zadrugar ima pravico, da svoje sodelovanje odpove, tedaj se mu delež vrne. Vprašamo se, če je dobro, da je postavka „vplačani deleži“ v bilanci čim bolj visoka. Dobro je, toda čisto brez nevarnosti ni, posebno ne tam, kjer čut zadružne solidarnosti ni na višku. Ali bi se ne moglo z močno agitacijo doseči, da bi pričeli nezavedni člani trumoma zapuščati svojo ustanovo, odpovedovati deleže in zahtevati, da se jim vplačani denar vrne? Kje naj ga vzame zadruga, ki ji denar ne leži brezplodno v blagajnah, temveč ga ima naloženega v blagu, v strojih, v obratu sploh? Dana je torej možnost, zadrugi občutno škodovati, ali jo celo uničiti.

Z vplačilom deleža je vsak dosegel pravico zadrugarja, pravico sodelovanja v obratu in soodločanja v upravi. V obratu sodelujemo, ko si nabavljamo na pr. potrebščine iz zalog nabavljalne zadruga, v upravi odločamo, ko volimo svoje delegate za skupščino, ali če smo voljeni v odbor zadruga, da izvršujemo pravice in dolžnosti odbornika. Drugih pravic vplačilo deleža na da, zlasti ne pravice do udeležbe na dobičku, v čemer si je edino vse zadružništvo vsega sveta. Kjer bi se ta princip kršil, bi nehala prava zadruga in bi pričelo akcijsko društvo. To načelo, postavljeno od roždalskih pionirjev, je temelj zadružne ideologije, pomeni navpično „protikapitalistično“ usmerjenost zadružništva, ker odreka kapitalu poglavitno pravico, ki jo uživa danes v gospodarstvu. Da si predočimo, kako je s tem načelom kapital udarjen, pogledjmo primer! Naša nabavljalna zadruga je letos pokazala poslovnega prebitka preko $3\frac{1}{2}$ milijona din. Če bi se ta „dobiček“ delil po trgovskih principih na vplačane deleže, torej po kapitalu, bi bil vsak delež po 300.— Din deležen dobička okroglo 510.— Din, obrestoval bi se torej s 170 odstotki! Ne bi-li bilo to oderuštvo? O, res, unosni so trgovski posli! Pravično je, da se kapitalu ta gorostasna pravica odvzame in da se prizna delu: ne, čim več si plačal, temveč čim več si dejanski sodeloval, tem večji je tvoj del prebitka! —

Vplačilo deleža pri nabavljalnih in produktivnih zadrugah običajno tudi ne da pravice do obresti na vplačani znesek. Nekateri zadružni voditelji se zavzemajo za to, da naj bi se deleži obrestovali, češ, pravično bi bilo, da se usluga, ki jo je storil zadrugi denar, tudi primerno poplača. Lahko pa smatramo, da so zadružnikove pravice, ki smo jih zgoraj našteali, vprav bogata nagrada za njegovo denarno žrtev. Dalje spominjajo na to, da ima vendar vsak zadrugar pravico, vpisati več deležev. Že vplačilo prvega deleža mu zajamči zadrugarske pravice, čemu bi vplačeval nadaljnje deleže, če se mu zanje ne prizna obresti? Zadruga stremi za povišanjem glavnice, a če odreka deležem pravico do obresti, si jo obenem sama omejuje! V tem imajo prav. Toda rekli smo že zgoraj, da visoka postavka

„vplačani deleži“ ni za zadrugo brez vseh nevarnosti, ki bi se še povečale, če bi se veliko število deležev združilo v eni roki ali v rokah par ljudi. Ti bi mogli zavladati v zadrugi s samo grožnjo, da svoje deleže hkratu odpovedo. Zavladal bi zadrugi kapital — medtem ko zdaj vlada delo v njej. Spričo dejstva, da so pokretači zadrug manj premožni ljudje, mora biti delež nizek, da se omogoči sodelovanje vsem. Angleški pionirji so pričeli z deležem v višini 1 funta (ca 300 din), kar je ostalo angleškim in škotskim zadrugam kot nekakšna norma. Da pa je mogoče dvigniti zadrugo tudi brez deležev, so dokazali Belgijci, ki so zbrali začetno glavnico iz vpisnine (1 frank), ki jo mora plačati vsak član ob pristopu enkrat za vselej, ne da bi mu ostala pravica, terjati kdaj ta denar nazaj. Slično so ustanovili z samo vpisnino brez deležev Švicarji v Baslu danes cvetočo nabavljalno zadrugo. Naravno pa je, da se na ta način lahko zberejo samo skromne svote, ki ne morejo jamčiti za dober posel. Potrebna je nadaljnja pomoč, ki si jo zadrugarji nudijo s solidarnim jamstvom. Slednje omogoča zadrugi, da ji veliki trgovci in producenti zaupajo blago in ne zahtevajo takojšnjega plačila. To jamstvo omogoča zadrugi, da more najeti za poslovanje potreben denar pri kreditnih zavodih in drugje. Druga postavka na desni strani bilance bi se morala prav za prav glasiti: Jamstvo zadrugarjev. Da more zadruga najeti posojila, mora priznati glavnici pravico do obresti. Nihče ne daje denarja na posodo, če od tega ne pričakuje kakšnih koristi. Posojila torej povečajo zadrugi stroške, pomenijo pa za zadrugo tudi podobno nevarnost, kakor gledé vplačanih deležev, vendar nesorazmerno bolj resno. Veliki dolgovi bančnim zavodom in drugim zasebnikom bi mogli spraviti spričo današnje denarne stiske tudi močno ustanovo v prav nevaren položaj. Če pa je na pr. naša nabavljalna zadruga danes dolžna Savezu, kateremu plačuje najnižje možne obresti in pri njem tudi glede odplačilnega roka ne more priti v stiske, je to vse dotlej, dokler ima to posojilo plodonošno naloženo v obratu, vsekakor velika korist brez vsake nevarnosti. Švicarske zadruge kaj rade najemajo posojila od svojih članov. Ti puščajo svoja povračila zadrugi kot posojila, ki jih zadruga primerno obrestuje. Proti nepričakovanim odpovedim se zadruge zavarujejo s tem, da sprejemajo taka posojila le pod pogojem, da se do 5 let ne morejo odpovedati.

Tretji, najmočnejši steber zadržne glavnice so rezerve — fondi. Ta steber je nezrušljiv, nepremagljiv. To so zneski, ki jih čebelice — zadrugarji — znašajo skupaj in leto za letom iz viškov, ki nastajajo pri poslovanju zadrug, določajo za zaščito rednega poslovanju v svoje zadržne fonde. To je resnična zadržna lastnina, o kateri sme odločati edino le zadruga kot celota, to je svojina vseh, ki se ne more deliti in nikdar odvzeti. Nihče ne more teh rezerv odpovedati, zahtevati njihovega izplačila, od fondov ne more priti zadrugi nobena nevarnost. Zato je tem samostojnejše, tem odločnejše in uspešnejše poslovanje tiste zadruge, ki ima močne rezerve.

Od vsega začetka so bili vsem združnim voditeljem ideal močni rezervni fond, s katerimi se zadruga oprosti vsake odvisnosti od zasebnega premoženja. Res je, da posameznikom običajno ni všeč, da se določa visok odstotek poslovnega prebitka v rezervni fond. Saj celo še Gide sam pravi, da je zahteva po ustvaritvi nerazdeljivega fonda le pretrda, da predpostavlja pri zadrugarjih le preveč nesebičnosti in samozatajevanja. Da, pri posameznikih, ki jim zadruga ni več kot trgovina, v kateri iščejo svoj mali dobiček. Mala nevšečnost posameznika pa pomeni ogromno korist celote, čvrsto utrditev skupnosti. Nadvse modro je odločil zato naš zakonodavec, pišoč zakon o združenih državnih uslužbencev, da se mora rezervni fond večati in širiti in da mora ostati nerazdeljen. Ni bolj gotovega jamstva za trajen obstoj in reden obrat kakor je rezervni fond — temelj združne skupnosti.

Čim višja je torej v bilanci postavka „rezervni fond“, tem ugodnejša je slika za zadrugo, tem čvrsteje je gospodarsko zasnovana, tem manjše postaja resnično jamstvo in tem večja sigurnost posameznika-člana.

Po teh ugotovitvah bomo lažje pogledali v svet in se primerjali z njim. Premotimo temelje združne glavnice v domovini nabavljalnega združništva, v Angliji in pa v Švici, kjer se je nabavljalno združništvo najbolj razmahnilo. Povprečnim številkam, ki jih s teh dežel navajam po Gide-u, vzporejam številke iz zadnje bilance naše nabavljalne zadruge in vidim:

	Anglija	Švica	N.Z.U.D.Ž. Ljubljana
Deleži znašajo:	85%	9%	15%
Posojila znašajo:	11%	70%	45% (6%)
Rezerve znašajo:	6%	21%	40% (79%)

Dočim so Angleži odvisni od bolj ali manj žive svoje združne solidarnosti, — njihovi deleži znašajo 83% vsega združnega premoženja — in so Švicarji močno obremenili jamstvo svojih zadrugarjev — njihovi dolgovi znašajo 70% premoženja — je naša nabavljalna zadruga sijajno neodvisna; skoraj polovica glavnice je res samo njena, zadrugina. Deležev smo vplačali sorazmerno malo, večji so naši dolgovi. Če pa vzamemo, da je dolg Savezu (39% glavnice) prav za prav tudi čista združna imovina, vidimo, da je naša zadruga z 79% glavnice neodvisna, in le s 6% zadolžena pri zasebnikih, kar pomeni skoraj popolno varnost. Od posameznikov odvisne glavnice ima torej naša zadruga le 21%!

Kako velika pa naj bo prav za prav zadrugina glavnica? Antikapitalistična usmerjenost združništva je od nekdaj povzročala pri njegovih voditeljih nekakšen strah pred nabiranjem velike glavnice. Branili so se je, češ, da je zadruga pri svojem vsakdanjem obratovanju itak ne more rabiti. Izračunali so, da se v nabavljalni zadrugi dobro lahko naloži okroglo 1000 Din na člana, da pa je vsak višji znesek zadrugi nepotreben in celo v breme. Dokazovali so, kako more združništvo škoditi celo sebi samemu, če denar, ki ga ne more rabiti v obratu, nalaga v vrednostne papirje in

ga hrani v zasebnih denarnih zavodih. Zadrुžna glavnica, ki je tako izročena v upravo zasebnikom, podžiga trgovsko podjetnost in konkurenčno sposobnost nezadrugnikov — zadrugam v škodo.

Strah pred glavnicco je povzročal v starejši zadrुžni zakonodaji omejevanje deležev. Neki so določali znesek, ki ga zadrुžni delež ne sme prekoračiti, drugi so omejevali število deležev, ki jih sme en član vplačati, drugi zopet so določali najvišjo mejo, do katere se sme zadrुžna glavnica dvigniti. Naš zakon o zadrugah državnih uslužbencev v tem oziru ne pozna nobenih mej. Naš zakon je sodoben. Naziranje zadrुžnih voditeljev se je namreč temeljito spremenilo, potreba jim je bila učitelj. Navzlic temu namreč, da so se zadruge branile velike glavnice, je njihovo premoženje rastlo. Kam z denarjem? Ali ga je treba res potom denarnih zavodov spraviti zopet nasprotniku v roke? Zadruge so svoje obrate razširile. Neke zadruge so zidale stanovanjske hiše s ceneniimi stanovanji, kar pomeni najvarnejšo naložbo glavnice. S tem tudi ni bil prekoračen delokrog nabavljalne zadruge, ki je nabavljala svojim članom razven špecerije pač tudi cenena stanovanja. Končno pa so nabavljalne zadruge vlagale svojo glavnico v produktivna podjetja in so tako dospele do prave poti k cilju, pričele so uvajati zadrुžni red pri korenu. Nabavljalne zadruge so s tem ubrale ono ravno pot, ki so jim jo bili začrtali voditelji: pot v nov, boljši, pravičnejši gospodarski red. Tedaj se je pokazalo, da glavnice ni nikdar dovolj, tedaj se je spremenil strah pred kapitalom v željo, da se čim bolj nabira. Le z veliko glavnicco so možne stvaritve, kakor je na pr. zadrुžna tvornica žarnic „Luma“ na Švedskem (glej str. 262 lanskega Zadrugarja), kajti le tisti se more boriti s kapitalom, ki ga ima čim več v rokah.

Kongres Zveze nabavljalnih zadrug drž. uslužbencev.

Vršil se je 3.—4. junija t. l. v Banjaluki.

Prvi dan: Celodnevno zborovanje delegatov. Preko 20 govornikov kritizira delo zveze o preteklem letu, razlaga želje svojih zadrug, kakor jim je bilo naročeno. Mnogi posegajo v debato. To je bila priprava za občni zbor Zveze, ki naj bi javno podal resumé teh posvetovanj ter svečano zaključil preteklo poslovno leto in nakazal smernice za bodočnost.

Naslednji dan: Tristo naših delegatov iz vse domovine, tristo zastopnikov enega stotisoča jugoslovenskih mož, ne — jugoslovenskih družin — v svečani dvorani bogatega banskega dvorca v Banjaluki. Zboru predseduje prvi naš zadrugar, brez dvoma najidealnejši med vsemi in obenem morda najrealnejši, Miloš Štibler. To je okvir.

Predsednikovo poročilo o delovanju uprave je kratko. Zveza je napredovala v zadnjem letu bolj kakor kdaj prej, obilno delo uprave je bilo blagoslovljeno. Izvršena je organizacija Zveze, ki se je razvijala doslej

kakor drevo v divjini, samo sebi prepuščeno. Upravni odbor je dogotovil celo vrsto pravilnikov. Zadrugištvo je zanešeno med rudniške nastavljenke in delavce, kjer je siguren najlepši razcvit. Odlično je uspela organizacija mlinskege posla, urejena sta menza in prenočišče v Beogradu. Premoženje Zveze znaša 120 milijonov dinarjev. Predsednik Štibler pri tej priliki poudarja važnost državne pomoči in zavrača kot zastarel nazor mnenje, da državna pomoč zadrugištvu ni potrebna. Zvezina uprava je resno vršila propagando zadrugne misli. Z nagradami za najboljša pismena dela o zadrugištvu je zainteresirana mladina na naših učiteljiščih in trgovskih šolah. Pridobiti mladino pa je glavno, kajti „Sve na mladima ostaje.“

Predsednik objavlja svoj zadrugni testament. Prvo: V zadrugištvu ne poznamo ne stranke, ne plemena, ne vere, ne pokrajine! V zadrugi bodimo vsi bratje, vsi samo ljudje! Potem pa dostavlja: Borimo se proti vsakomur, ki bi se hotel preriniti v vodilne zadrugarske vrste samo zato, da bi mogel zadrugne ustanove izkoriščeti v svojo osebno korist.

Jarak Nikola, zadrugni klicar iz Sarajeva, govori v imenu najmlajših naših zadrug. Nagleša zgodovinski dogodek: Naše čebelarske in perutinarske zadrugе so letos prvič v krogu Zveze! Ocenil je uspehe uprave v preteklem letu in dejal:

Uradniško nabavljalno zadrugištvo ni samo sebi namen. Njegov obstoj je upravičen le, če ima ves narod od tega koristiti. Smo na prelomu v ekonomskem življenju. Naša inteligenca, uradnik, naj pokaže narodu novo pravo smer: sistem nabavljalnega zadrugištva. Ne smemo se zapirati v ozke meje uradniških zadrug. Te zadrugе naj bodo le šola vsemu narodu, mi pa moramo ven na delo med ljudstvo. — V tem smislu tudi mora zbor izreči priznanje idealnemu predsedniku Zveze, ki se je odrekel zaslužnim nagradam v prid izobrazbi naroda. Te prejemke nakazuje v poseben fond „Miloša Štiblerja za izobrazbo zadrugnega podmladka“, ki danes znaša že 26.000.— Din. Iz naših vrst naj vznikne pokret, ki bo šel za tem, da se v vse naše šole uvede pouk o zadrugištvu kot poseben učni predmet. Pa še za tem naj gre naše stremljenje, da se ustanovi posebno ministrstvo za zadrugę, ki bo toliko važno, kot katerokoli naših ministrstev.

V imenu kreditnih zadrug je ocenil poročilo uprave Sarajevčan Kalem Nikola. Poudarjal je potrebo, ki narekuje vstvarjenje zadrugnih kapitalov. Toda zgrešena je pot, če se zadrugе ustanavljajo radi zvezinega kapitala. Glavnica naj se zbira v kreditnih zadrugah z raznimi načini štednje, z varovanji, a vse brez pomoči Zveze. Tudi nabavljalne zadrugе naj bi se postavile na lastne noge, oprosti naj se ves denar, ki naj bi se vložil v to, čemur je namenjen: v stavbne in produktivne zadrugę.

V imenu nabavljalnih zadrug sta ocenila delo uprave še dva govornika, od katerih eden — Črnogorec — se je zavzemal za pospešenje dela na izvrševanju skupnih nabavk Zvezi, ki naj bi ustvarila svoje centralno skladišče v Kotoru ali Cetinju.

Soglasno so bili nato sprejeti predlogi upravnega odbora, s katerimi je urejeno, kako naj Zveza odobrava kredite nabavljalnim, kako kreditnim, kako stanovanjskim in kako produktivnim zadrugam; dalje predlog, ki določa, za koliko se sme Zveza zadolžiti, predlog, ki pooblašča Zvezo, da sme sprejemati in obrestovati hranilne vloge, predlog, da sme v prihodnji bilanci izkazati dvomljive terjatve iz prejšnjih let kot račun raznih dolžnikov med aktivami in izvršiti odpis terjatev, ki bodo ugotovljene definitivno kot neizterljive, končno, da sme uprava Zveze prodati združni dom v Kumanovem.

Sprejeti so bili še predlogi raznih zadrug:

Zveza naj izdejstvuje uveljavljenje čl. 79 zakona o zadrugah drž. uslužbencev, to je, izposluje naj vsem zadrugam, včlanjenim v Zvezi 50% popust pri prevozu robe na železnici. (V praksi imajo sedaj tak popust samo nabavljalne zadruge železničarjev.) Zveza naj posreduje, da bo korespondenca naših zadrug oproščena poštnine. Uprava mora dopustiti, da se prikroje pravila poedinih zadrug krajevnim prilikam. Uprava Zveze naj označi važna mesta iz revizijskih poročil, ki se morajo na občnih zborih zadrug prečitati. Kreditne zadruge naj uvedejo obvezno štednjo za one, ki iščejo pri njih posojila. Tako prištedeni denar naj se sme dvigniti šele potem, ko je bil 5 let naložen v zadrugi. Uprava Zveze naj denar, zbran od uslužbencev v 36 mesečnih obrokih po 10— ali 5— Din, uporabi prvenstveno za kreditno in stanovanjsko akcijo, za kar je bil namenjen.

Mnogo predlogov raznih zadrug je bilo odbitih, najsi bo, ker niso izvedljivi, ali so trenutno neoportuni, ali ne spadajo v kompetenco zveznega zbora.

Z vzklikom so bili izvoljeni novi člani upravnega in nadzornega odbora ter njihovi namestniki.

Potek zbora je bil lep, po zatrdilu vseh najlepši doslej. — ig.

M•A•N•U•F•A•K•T•U•R•A

M. F.:

Pripombe h krojni poli.

Zdaj, ko nas vabi vse ven, ko si želimo doma zraka in sonca, ko so nam tesne in težke obleke, ki so nas pozimi tako prijetno grele, odveč, ko hočemo, da je na nas vse lahko in produšno, privoščite tudi vašim otrokom taka oblačilca, da se bodo dobro počutili. Delajte jih iz lahkega pralnega blaga, široke in nabrane, brez pasu, s kratkimi rokavčki ali pa brez njih. Volneno blago ni primerno za take oblekce. Sešijte jih rajši iz platna, belega, enobarvnega ali črtastega ali pa iz tiskovine, ki se dobi v

naši prodajalni v prav pestrih barvah in vzorcih. Za praznične oblekce vzemite cefir, frenč, turing, rips in razne pralne umetne svile. Če vam pa ostane od vaše letne obleke večji kos boljšega blaga, ga porabite za vašo hčerko, ki se bo v taki obleki prav tako postavila kakor vi. Za otroke vam pa združna prodajalna ne nudi samo najrazličnejše blago za letne oblekce, marveč še vse drugo, kakor kratke nogavičke, bele in barvaste, čevaljčke in opanke iz belega usnja, boksa in laka in tudi kombinirane, pa tudi sandale z belimi podplati iz kromovega usnja, ki so lahko in trpežno obuvalo.

K šte v. 2. Za vaše 14 let stare hčerke, ki imajo že svoj okus in svoje želje, sem izbrala dve mični oblecki. Pri tem sem gledala seveda precej tudi na to, da vam ne bodo delale preveč preglavic pri šivanju. Za take obleke dobite v naši prodajalni delene in poldelene z najrazličnejšimi vzorčki v živahnih barvah. Za lepše praznične oblekce so pa primerne razne vzorčaste umetne pralne svile in pa svila fular s cvetnimi vzorci, ki se dobi v naši prodajalni po globoko znižanih cenah. Ako imate rajši obleko v eni barvi, kupite barvasto platno ali pa blago panama.

K šte v. 3. Gospodinja naj ne bo pri delu nikoli brez delovnega predpasnika, ki naj bo širok tako, da bo res varoval obleko. Z ozkim, majhnim predpasnikom se prav nič ne prihrani, ker se obleka prav tako umaže. Predpasnik mora biti torej praktično pa tudi okusno sešit, ker ga imamo vedno na sebi. Imeli mora žepe. Gube in nabiranja, ki se nerodno likajo, in pa preveč gumbov za okras, vse to je nepotrebno in je sama ovira pri pranju. zlasti pri likanju. Pravi delovni predpasnik je iz tiskovine ki se dobi z vzorcem na eni ali pa na obeh straneh, tako da imamo hkrati dva predpasnika, če si ga tudi narobe lepo sešijemo. Beli kuhinjski predpasnik je ponajveč iz bele kotonine ali šifona. Če si ga hočete okrasiti s čipkastimi vložki, s kakršnimi vam tudi lahko postrežemo, vam bo take vložke naša šivilja všila na stroj za entlanje. Lepi in trpežni so pa tudi predpasniki iz svetlega črtastega platna ali cefirja, ki so, kadar so lepo oprani in polikani, zali, da je veselje. Okrasni predpasniki so prav mični, če so sešiti iz šifona, batista, delena ali tiskovine s cvetnim vzorcem. V naši prodajalni dobite za predpasnike poleg vsakovrstnega blaga tudi raznobarvne okrasne proge, gumbe in barvasto prejico.

K šte v. 1. Bluza vam bo prišla vedno prav, h kostumu ali krilu, zlasti pa letos, ko bomo nosili blužo in krilo več kakor obleko v celem. Zato pa tudi letošnje bluže niso preproste ne v kroju in ne v materialu. Delajo se iz najrazličnejšega blaga in okrase se z veselimi, pestrimi šali, vezankami, kepi in gumbi. Vitkim se podajo bluže, ki so v rami razširjene z nabranim rokavom ali kratko pelerinco, ki nadomešča tudi ovratnik. Če je pa katera že dovolj močna, naj si nikar ne kazi videza z raznimi širokimi rokavi in bahavimi ovratniki. Močnejšim postavam pristojajo tudi bluže, podaljšane preko krila, dočim se podajo vitkim take, ki so zataknjene pod pas krila. Pregledala sem zalogo in našla prav primerne cefirje, popeline, pralne svile, in sicer vzorčaste, gladke in diagonalne, nadalje sirovo svilo v na-

ravni barvi in barvano. Za prav lahke poletne bluže vam priporočam svilo Bemberg, gladko, pikčasto in vzorčasto. Iz blaga panama in iz barvastega platna se šivajo trpežne bluže, iz novega zdravstvenega blaga se pa delajo izrazito sportne bluže. To blago, ki je na oči kakor trikotaža, je produšno, in ker je mehko, dobro pije pot. Tudi skoraj vsako lahko volneno blago je primerno za blužo. Za okras bluz imate na izbiro najrazličnejšo svilo, črtasto, pikčasto, gladko, kakršno že potrebujete, izberete si pa lahko tudi izgotovljen ovratnik, čipkast ali svilen in pa vsakovrstne gumbе.

K šte v. 2. Kar je primerno za moško sportno obleko, je dobro tudi za sportno krilo. Letno krilo se pa lahko sešije iz kakršnega koli volnenga ali svilenega blaga. Za sportna krila so v naši prodajalni na razpolago razni kamgarni, angleško blago in lahko sukno. K sportnemu krilu se prav lepo poda tudi volnena pletena bluža s kratkimi ali dolgimi rokavi. Take bluže si lahko mimogrede ogledate. Razstavljenе so v stekleni omari na levi strani v galanteriji. Sportno obleko dopolnjuje sportno obuvalo. Kupite si v naši prodajalni nizke sportne čevlje, za izlete pa gozjerice.

K šte v. 3. Pod letno obleko si predstavljamo praktično obleko, ki nas ne ovira pri gibanju in ki se dobro pere in lika, skratka obleko, kakršno nosimo poleti najrajši. Barva? Bela je lepa, ker tudi na najhujšem soncu ne pordeči, ampak se kar svetli od same čistote in se lepo odraža od zagorele polti. Poživijo jo pa pas in gumbi v živahnih barvah, v rdeči, rumeni, modri, zeleni i. t. d. Blago? V bombažastem blagu imamo tako lepo izbiro, da si bo vsaka zadrugarica lahko izbrala po svojem okusu. Zlasti lepo je mercerizirano blago, ki je mehko, svetlo in prožno. Tkano je ponajveč v platneni vezbi, kakor je na primer blago panama in pa bombažasto platno, ki se prodaja pod različnimi imeni. Za letne obleke je primerno tudi pravo platno, pa naj bo že belo ali ekri, nadalje razni enobarvni ali vzorčasti krepki in nove vrste redko tkanega frotirju podobnega blaga. V zalogi je barvasto in vzorčasto. Nekatero blago te vrste je iz tako lepega materiala, da se zdi, kakor bi bilo svileno. Da so letne obleke iz cefirja in popelina, iz kakršnega se šivajo tudi moške srajce, zelo ljubke in trpežne, ni treba iznova pripovedovati. Pri izpiranju pa ne smete pozabiti na rips, ki je naš stari solidni pa vedno lepi znanec. Od svil si oglejte za take obleke šantung, krepdešine, enobarvne in črtaste, ki so v res lepih barvah, pa tudi žoržete, potem svilo Bemberg s tako lepimi cvetnimi vzorci, da se zdi, kakor bi človek gledal cvetočo pomladno trato. Če pa potrebujete mirno svileno obleko, potem si oglejte karirano svilo, ki je zelo diskretna in elegantna.

K šte v. 4. Vse polno rož naj bo poleti v vašem domu, na balkonu, oknih, mizi, pa tudi na domači obleki naj bodo. Rože na oknih in balkonih so že tako svilene, na domači obleki gospodinj so pa lahko iz pralne svile, delena, poldelena ali iz kretona. Izberite si kaj lepega za vašo domačo obleko.

Letno obleko dopolnite z nizkimi čevlji ali opanki. V prodajalni jih dobite s polvisoko peto, bele, rdeče, zelene in rjave, z navadnimi podplati za opanke, pa tudi take, ki so vrh tega še potemplani. Na razpolago imate tudi nizke damske čevlje iz jelenje kože z visoko peto ali pa iz lakastega ali usnja ševro, kombinirane z gadjo kožo. Za dom si pa omislite lahke rjave sandale.

Kakšno srajco naj si pa kupim, me je vprašal Janez, za botra grem. Za botra greš? Potem pa moraš že imeti belo srajco. Kupi si kar gotovo, saj so v zalogi iz najlepšega šifona, in pa trd ovratnik ti bodo dali zraven. Za k sportni obleki si ne pozabi spodaj v galanteriji ogledati krasne srajce s kratkimi rokavi iz finega svilenega ali pa bombažastega trikoja v lepih pastelnih barvah. Vsaj eno srajco pa poizkusi iz zdravstvenega blaga za perilo, saj sem o njem napisala v letošnji januarski številki Zadrugarja cel članek. Janezu so bile izgotovljene srajce zelo všeč, pa vendar je še rajši šel k šivilji v tretje nadstropje, kjer delajo srajce točno po meri. Tam si je izbral prav tako blago, iz kakršnega so že izgotovljene srajce v zalogi, saj jih dela tudi ista šivilja. Moške srajce si torej lahko nabavite že izgotovljene, lahko si pa tudi kupite blago in si jih date narediti po meri.

Bolj praktični od telovnikov iz enakega blaga kakor je obleka, kakršne so nosili moški do sedaj, so novi pulovri brez rokavov. Ker se dobe v raznih barvah, v rumeni, modri in beli, si bo lahko vsak izbral takega, da se bo lepo podal k njegovi srajci in obleki. Takih pulovrov in pa mrežastih jopic, ki se nosijo poleti pod srajco, da pijejo pot, imamo v lepi izbiri.

Za poletne obleke si kupujejo naši zadrugarji prav radi bel kamgarn, svetlo sukno, ki je črtasto in karirano, in pa blago buret. Nekateri si kupijo tako blago samo za hlače, drugi pa za celo obleko. Lepega sportnega in angleškega blaga za moške obleke je kakor vedno tudi za letošnjo poletno sezono zelo veliko na razpolago.

V konfekciji dobite že gotove pumparice, hlače za uniformo, sukniče iz usnja, deške obleke iz kamgarna in ševiota, in sicer za dečke stare od šest do petnajst let. Velika je tudi izbira moških klobukov, sportnih in službenih čepc. V oddelku za čevlje, ki je v prvem nadstropju, je velik promet. Moški sandali v rjavi in v barvi drap, nizki čevlji v eni barvi iz boksa ali ševroja ali pa kombinirani iz laka in jelenje kože romajo iz police v roke, potem na noge, nato pa domov ali pa nazaj na polico. Močni čevlji za na progo in pa gozjerice so vedno v zalogi, lahko se pa tudi naroče po meri. Cele vrste zadrugaric in zadrugarjev prihajajo, izbirajo, z dvigalom jim spuščajo nabavljeno blago v prtiličje, kjer ga plačujejo in že lahko odnašajo, vse gre kakor bi bilo namazano. Tudi pri šiviljah v tretjem nadstropju bo kmalu premalo prostora. Kupi perila kar zakrivajo delavke, miza in stoli vse je polno, še rože naših deklet imajo prostor samo na oknu. Stroji drdrajo, največji kraval pa dela stroj za gumbnice, ki je na električni pogon. Grda gumbnica ne pokvari samo srajce,

temveč prav vsak kos perila ali bluzo. Zadrugarica, ki ne zna delati na roko lepih gumbnic, ali pa, ki bi se z njimi preveč zamudila, lahko prinese izgotovljeno perilo, telesno ali posteljno, da ji naše šivilje naredo gumbnice na stroj. Bodite brez skrbi, te gumbnice so najmanj tako trdne kakor če jih delate sami na roko. Pri količkaj večji množini se vam res izplača prinesiti gumbnice naši šivilji, saj grede strojne gumbnice zelo hitro od rok in zato delo ni drago.

Za porcelanom, kjer imamo v zalogi vse vrste servisov in posameznih kosov, smo uvedli še steklo in keramične izdelke. Steklene servise, navadne in iz brušenega stekla, vaze, vrče, solnice, posodice za sladkor in kompot, posamezne kozarce in steklenice, vse dobite. Zlasti lepi so keramični izdelki. Med njimi si lahko poiščete tudi za godovna in druga darila, kakor vaze, nastavke za knjige, doze, pepelnike, obtežila, tintnike i. t. d. Zlasti pisana je vrtna plastika. Prijazne živalice in hudomušni palčki te s praznimi košaricami za cvetje in s prijaznim pogledom prosijo, da jih vzameš seboj na vrt med zelenje in cvetje. Če potrebujete torbico za prenašanje nakupljenih stvari ali pa za prenašanje kopalnih oblek in malice, si vzemite eno izmed naših mrežastih torbic. Nimamo pa samo mrež za prenašanje, ampak tudi kopalne obleke v vseh velikostih, barvah in kvalitetah, pa tudi dobro malico si lahko pri nas privoščite!

Za potovanja imamo solidne kovčege v raznih velikosti. Prodajamo tudi dežnike, ki so letos zelo potrebni. Ne pozabite torej nanje! Za dom in za potovanje imamo lepo zalogo rokavic iz usnja in trikoja, vse toaletne potrebščine, kakor milo, kolinsko vodo, glavnike, zobne in navadne ščetke, in še druge malenkosti.

Ker zavzame perilo iz trikoja v kovčegu malo prostora, je zelo praktično za potovanje. Tudi žensko in moško perilo iz bombažastega in svilenega trikoja lahko kupite pri nas.

D·O·M·A·Č·A T·E·H·N·J·K·A

Nedostatki v naših stanovanjih.

Stranišča.

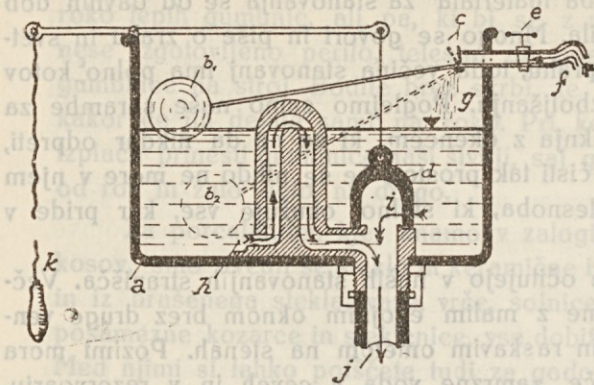
Kultura je mestnega človeka obdarovala poleg mnogih dobrin tudi z marsikako težavo, ki ji mnogokrat podleže prej kakor primitiven človek, od mladosti utrjen v vseh neugodnih položajih. Velik odstotek slabotnih, slabokrvnih in tuberkuloznih otrok v mestih kaže, da tu kljub izboljšanim stanovanjskim razmeram, boljši prehrani in oskrbi, nekaj ni v redu. Vzroki ne morejo biti v prehrani, pač pa v stanovanjih in okolici.

Način gradnje in uporaba materiala za stanovanja se od davnih dob ni skoro v ničemer spremenila. Mnogo se govori in piše o zraku in svetlobi, o zračenju in zatiranju prahu, toda večina stanovanj ima polno⁵ kotov in koticov, ki kričijo po izboljšanju. Poglejmo samo naše shrambe za živila ali jestvine: majhna luknja z okencem, ki se ne da nikdar odpreti, ker ni prostora. Kako naj se čisti tak prostor, če se nikdo ne more v njem obrniti! Mora se zarediti plesnoba, ki stalno okužuje vse, kar pride v shrambo.

Višek zanemarjenosti pa očitujejo v naših stanovanjih stranišča. Večkrat so to luknje, opremljene z malim enojnim oknom brez druge ventilacije, s kamenitim tlakom in raskavim ometom na stenah. Pozimi mora biti okno zaprto, ker drugače zamrzne voda v ceveh in v rezervoarju. Večina rezervoarjev (pri angleških klosetih) je slaba roba, proizvajana v masah skrajno površno, podvržena rji in se brzo pokvari. Ako se nedostaki sproti ne popravljajo, je običajna posledica, da ne zapirajo dobro in da voda več ali manj stalno teče. Posledica je, da se rezervoar in cevi vsled mrzle vode, ki se stalno obnavlja, in vsled stalne notranje vlage v prostoru potijo. Vlaga teče po zidu, prostor postaja stalno vlažen, razvija se plesnoba, ki se ne da več zatreti. Znana stvar je, da je plesnoba sestra tuberkuloze. Tako stranišče — in priznati si moramo, da jih je mnogo — je skrajno neprijetno in tvori stalno nevarnost za zdravje človeka. Te razmere se lahko zboljšajo poleti, ko je lahko okno stalno odprto, vendar plesnoba, ki se enkrat zaredi, le težko izgine, ker se vlažno zidovje zelo nerado izsušuje.

Da se to kolikerkoli mogoče prepreči, je treba paziti, da so naprave v rezervoarju stalno v redu. Marsikdo se ne zmeni za to, če stalno teče voda, ker mu je ni treba plačati in ker ne misli na kvarne higijenske posledice. Že izguba vode lahko predstavlja veliko škodo. Minimalen curek vode predstavlja dnevno ca 1 m³ vode, lahko pa doseže tudi 8 do 10 m³ dnevno. Ako računamo z običajno ceno vode 3 Din, lahko nastane mesečno 90 do 900 Din škode pri enem samem stranišču. To ni v redu in pošten človek ne sme trpeti takega tratenja javnega imetja, zlasti ne v dobi suše. Mnogo hujše posledice pa lahko povzroči tako stranišče v zdravstvenem oziru.

Vsak bi se rad izognil takim napakam, če bi ne bilo treba klicati monterja. Marsikako napako bi si pa lahko popravil sam, če bi razumel funkcijo aparata. Zelo preprosta je: v rezervoarju je na dnu pritrjen litoželezni blok, v katerem je cev, ki se začne spodaj, blizu dna, kjer je odprta v rezervoar, tako da lahko vstopi voda v njo. Ta cev gre v bloku navzgor in nad vodo zavije navzdol ter gre skozi dno rezervoarja k školjki. Izgleda tako, kakor bi obrnil pipo za tobak narobe in jo vtaknil navzdol v vodo. Voda sme v rezervoarju nateči samo do one višine, kjer cev zavije navzdol. Če nateče više, začne po cevi, ki gre navzdol, pretекati in počasi odteka. Da se to ne zgodi, se mora dotok vode prej zapreti, predno doseže to

Legenda:

- a rezervoar
- b, plavač pri polnem rezervoarju
- b₂ " " praznem rezervoarju
- c ventil, ki ga zapira plavač
- d zvon
- e ventil za vodovod
- f dotok vode iz vodovoda
- g dotok v rezervoar
- h iztok vode po sesalni cevi
- i iztok vode, če je zvon dvignjen
- j cev k školjki
- k verižica za spuščanje vode
- ▼ najvišje dopustno stanje vode

višino. To oskrbuje takozvani plavač, ki sestoji iz prazne pločevinaste kroglice, ki jo voda dviga, ker je lahka, s seboj v višino. Krogla je pritrjena na ramenu, ki se premika navzgor in navzdol in s tem zapira ali odpira ventil v dotočni cevi iz vodovoda v rezervoar. Če torej v rezervoarju voda stopa, dviga s seboj kroglo, ta pa rameno ali vzvod, ki dotok vode popolnoma zapre, kadar je rezervoar do pravilne višine poln. Ker se sčasoma izrabi ventil in čepi ramena, lahko ventil prepozno zapira, tako da voda začne v cevi pretekati. Nekateri plavači imajo v svrhu take korekture poseben vijak, s katerim se lahko plavač upogne nekoliko navzdol, tako da prej popolnoma zapira. Ako tega vijaka ni (po večini ga ni), je treba rameno plavača previdno nekoliko usločiti navzdol, s čimer se doseže isto kakor z vijakom.

Ako naj sedaj ta aparat funkcionira, bi trebalo v rezervoar pogreznjeno upognjeno cev „nasesati“, enako kakor se dela pri pretakanju vina iz soda, ki je zgoraj, po gumijasti cevi v sod v klefi. Če se cev spodaj nasesa, teče vino samo dalje, toliko časa, dokler je cev v zgornjem sodu pod gladino vina. V rezervoarju preskrbi to „nasesanje“ posebna priprava na sledeči način: pri dnu rezervoarja ima cev, ki gre navzdol, veliko luknjo ali odprtino, ki je pokrita s pokrovom v obliki zvona. Ta zvon je obešen na vzvodu, ki ima na drugem koncu zunaj rezervoarja verižico, ki jo potegnemo navzdol, če hočemo spustiti vodo. S tem privzdignemo nekoliko zvon in odpremo odprtino v cev, ki gre k školjki. Tod izteka voda, dokler vlečemo za verižico, to je, dokler držimo zvon v višini. Če pa medtem, ko začne teči voda v cev, spustimo verižico, se zvon zapre, voda pa takoj začne teči skozi navzgor obrnjeno cev. Nastane isti slučaj kakor pri vinu, ker se je cev medtem skozi odprtino pri zvonu „nasesala“.

Pretekanje vode, ki je bilo prej omenjeno pri plavaču, pa ni edina možnost napake. Če zvon ne zapira dobro, ker je izrabljen, največkrat pa

radi tega, ker je med zvon in njegov sedež prišla kaka smet, tako da ne more točno dosedati, odteka skozi nastalo odprtino stalno voda. Predno torej popravljamo plavač, kakor je zgoraj navedeno, moramo dognati, če je zvon v redu. To se da točno dognati. Če je plavač previsoko urejen, začne odtekati voda še le potem, ko je rezervoar že poln. Ako pa voda odteka v školjko že medtem, ko je rezervoar še le malo napolnjen, je napaka v zvonu. Napaka se navadno sama popravi — ako niso krive smeti ali drugi predmeti, ki jih včasih otroci namečejo v rezervoar — če se ponovno nalahko potegne za verižico, torej privzdigne zvon in se polagoma spusti nazaj. Tako si zvon navadno sam poišče pravičen sedež, kjer dobro zapira. Napačna je torej razvada, ki jo ima več ljudi, da verižico naglo potegnejo in spustijo. Zvon se tako nepravilno obrablja in napačno vseda. Poučiti je treba zlasti otroke.

S pravilnim ravnanjem in oskrbo aparata za izpiranje se da z lahkoto preprečiti odtekanje vode, ki je vzrok vlage v straniščih. Četudi s tem niso odstranjeni vsi nedostaki, ki jih imajo še vedno današnje naprave, je s tem vendar odpravljen najnevarnejši.

Z.

Z · D · R · A · V · S · T · V · O

M. U. dr. R. Vidmar:

Röntgen.

Skoro vsak bolnik, ki pride k zdravniku, zahteva, da bi ga pregledal z žarki, misleč, da je mogoče s tem bolezen kar zagrabiti in potem namah odpraviti. Bolnik se namreč ne zaveda, da so röntgenovi žarki le pripomoček k spoznanju bolezni, kot na primer preiskava seča, odpadkov, izpljunkov itd.

Röntgenove žarke je odkril l. 1895. veliki fizik Viljem Konrad Röntgen, sin trgovca v renski provinci. Za časa gimnazijnih studij ni bil bogve kaj priden dijak. Padel je celo pri maturi. Toda popravil se je, začel je studirati fiziko in postal profesor na vseučilišču v Hohenheimu, Straßburgu, Gießenu, Würzburgu in naposled v Monakovem, kjer je leta 1923. umrl.

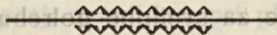
Zarke, ki jih je odkril, je imenoval X žarke. So to žarki, ki nastanejo na ta način, da se elektrenina odbija na pr. v stekleni brezzračni cevi. Ti žarki nastanejo na tako zvani katodi, se nato odbijejo na antikatodi in gredo skozi telo. Röntgenovi žarki so popolnoma nevidni. Šele, če jih prestreženo na pr. s ploščo iz cinkovega sulfida, postanejo na plošči vidni.

Za proizvajanje teh žarkov rabimo tok nizke napetosti od 50.000 do 200.000 voltov. Naše žarnice za svetlobo potrebujejo le 220 voltov. Gredo skozi vsa telesa, in sicer skozi telesa, ki so bolj trda, težje nego skozi meh-

kejša. Tako na pr. lažje skozi meso kakor skozi kosti. Zato nastane pri obsevanju predmeta slika, ki ima svetlejšo in temnejšo lise, enako kot na fotografski plošči z negativom. Pri röntgenski sliki ločimo samo senco in svetlobo, kar nam pomaga za spoznavo različnih bolezni. Če imamo na pr. zlomljeno kost na nogi, se vidi le-ta temno, ker gredo žarki težje skozi njo. Tam, kjer je kost zlomljena, nastane špranja, žarki gredo lažje skozi in nastane na dotičnem mestu svetla črta. Kakor poteka ta črta, tako je kost prelomljena. Na tej podlagi se spoznajo tudi bolna pljuča. Tam, kjer so pljuča zdrava, gredo žarki prav lahko skozi, zdrava mesta so torej svetla. Bolna mesta pa, kjer se nabira na pr. gnoj, potemne. Na isti način se spozna rak v želodcu. Rak sam je bolj masiven kot stena želodca, zato bolj potemni in postane viden. Na enak način se preiskuje črevesje, mehur, žolčni kamen, ledvični kamen itd. Seveda, kot nobena stvar tudi röntgen ni popoln. Če je telo predebelo, ne gredo vsi röntgenovi žarki skozi, ampak se jih nekaj zadrži v telesu. Posledica tega je, da ne ločimo več svetlobe od sence, t. j. ne moremo razlikovati bolno od zdravega. Pri želodcu si pomagamo na ta način, da damo bolniku neko tekočino barijevega sulfata. Ta dela močno senco, ker je težak, torej slabo propušča žarke. Sedaj vidimo barij v želodcu kot črno senco, raka pa kot svetlejšo. Če ni želodec, napolnjen z barijevim sulfatom, popolnoma gladkih sten, je znamenje, da nekaj ni v redu. Seveda se da to dognati le do gotovih mej. Če se poslužujemo pri preiskavi bolezni še drugih sredstev, na pr. pri preiskavi želodčnega soka, shujšanosti itd., nam röntgen lahko v celi zvezi diagnozo olajša in potrdi. Rano v želodcu na pr. poprej spoznamo z drugimi sredstvi kot pa z röntgenom. Röntgen ni popolnoma zanesljiv, je pa važen pripomoček kot preiskava urina, blata, pljunkov itd.

Röntgenovi žarki imajo tudi svoje muhe. Če dalj časa vplivajo na živ organizem, ga uničijo. Nastanejo opekline, prav hude in nevarne. Zanimivo je, da ne takoj, ampak včasih šele čez pola leta ali še dalje. Rana se gnoji in se noče zaceliti. Šele ko preneha delovanje žarkov, se ozdravi. Ta lastnost röntgenovih žarkov se zopet uporablja za zdravljenje. Zdravo telo je namreč bolj odporno proti njim kot bolno. Rak hitreje razpade kot koža. Zato obsevamo različne rane z röntgenovimi žarki, in sicer ne vsak dan, ampak v presledkih, ker delujejo delj časa.

Röntgenove žarke rabimo pri zdravljenju raka, kožne jetike, različnih kožnih bolezni itd. Pa ne samo medicina, ampak tudi mineralogija jih rabi. S pomočjo teh žarkov odkrivajo razne kovine in rudnine. Starinoslovci odkrivajo z njih pomočjo različne skrivnosti mumij itd. Zato dolguje človeštvo in kultura fiziku Röntgenu za njegovo epohalno iznajdbo trajno hvaležnost. Medicinsko vedo še posebej si dandanes brez röntgena težko predstavljamo

Domača lekarna.

Naj ne bo gospodinjstva brez domače lekarne. Domača lekarna nam sicer ne more nadomeščati zdravnika, v sili nam pa lahko veliko pomaga, saj nikoli ne vemo, kaj nas čaka.

Najbolje je, ako jo imamo v omarici, ki se dobro zaklepa, da nam ne bo kdo v njej naredil kake škode, vendar pa ključ zopet ne sme biti tako skrit, da bi ga v sili ne mogli hitro najti. V omarici mora biti vse prav čisto in na vsakem zdravilu bodisi v steklenici ali na vrečici mora biti razločno napisano, kaj je notri, da v naglici ne bomo zamenjali zdravila. V domači lekarni imamo samo zbrana zdravila, taka ki jih pogosto potrebujemo.

V steklenicah moramo imeti: Ricinovo olje (odvajalno sredstvo), ki se dobi kot olje ali pa v želatinastih kroglicah, ki se raztope šele v želodcu, tako da nas neprijeten ricinov okus v ustih ne moti. Kdor ne prenaša olja, naj vzame žličko grenke soli na kozarec vode.

Vodikov perkis (vodikov superoksid), katerega denemo za čajno žličko na kozarec vode, da grgramo, kadar smo prehlajeni ali pa kadar hočemo grlo desinficirati (pri angini). Vodikov perkis je dober samo tedaj, če se voda pri grgranju peni, če se pa ne peni, je to znamenje, da je prestar. Zelo dobro sredstvo za desinfekcijo grla je voda za grgranje, ki jo napravimo tako, da raztopimo v kozarcu vode nekaj zrn hipermangana. Taka voda za grgranje sme biti samo svetlovijoličasta, ker je sicer raztopina premočna.

Toplo laneno olje, ki omili bolečine pri opeklinah. Za opeklino naj bo v domači lekarni vedno borvazelin.

Čisti alkohol in jodovo tinkturo, ki sta za izpiranje ran in za desinfekcijo ran, ki se gnoje.

Čisti bencin, ki raztopi maže in ostanke obližev na koži, da obvez ni treba odtrgati, ako se morajo zamenjati. Maže se stope in izmijejo tudi z olivnim oljem.

Glicerin za razpokano in rdečo kožo. Čeprav pri mazanju nekoliko peče, naredi glicerin kožo vendar mehko in belo, ako jo drgnemo z njim. Dobro je, ako med drgnenjem rok z glicerinom kanemo na kožo par kapljic limonovega soka. Tudi za grgranje je priporočljiv zelo razredčen glicerin. Za pusto in raskavo kožo je prav, ako imamo doma tudi vazelin, borvazelin ali lanolin.

Ocetnokislá glinovica (Burowa voda), ki ne sme nikoli manjkati v domači lekarni. Z razredčeno glinovico se umivajo odprte rane, da se hitreje zacelijo. To sredstvo rano hladi in vleče skupaj, obenem pa preprečuje zastrupljenje. Dobi se v lekarnah v obliki tablet in kot tekočina. Zelo razredčena se uporablja tudi za grgranje in za obkladke pri oteklinah.

Hofmanove kapljice, ki so znano sredstvo zoper želodčne bolezni in slabosti. Za želodec so tudi dobre eterične baldrianove kapljice,

dočim navadne baldrianove kapljice vplivajo pomirjevalno na živce in srce in se zato priporočajo kot sredstvo za spanje.

Salmiak s katerim namažemo rano, ako nas je pičil kak mrčes. Ako pade kdo v nezavest, mu damo pođuhati salmiak, da se zave.

Tehnični pripomočki, katere potrebujemo za ureditev domače lekarne so: toplomer, ki se mora po uporabi vselej zbrisati; pinceta, s katero odstranimo iz rane trnje, trske in druge stvari, ki se nam zadirajo v kožo, škarje, ki se pa naj uporabljajo samo za lekarno; prst iz gumija in varnostne zaponke. V taki lekarni moramo imeti tudi obveze in vato, in sicer navadno in pa vato za ustavljanje krvi in obliže. Obliža Leukoplast ne smemo položiti nikdar naravnost na odprto rano. Ta obliž je samo zato, da drži obvezo. Rane, ki so z lepljivim obližem neprodušno zaprte, se celijo veliko počasneje kakor one, pri katerih obveza propušča zrak. V lekarnah dobite tudi kombinirani obliž s sterilno gazo za manjše rane.

Zdravila po zapiskih zdravnika naj se ne spravljajo, ker stara zdravila lahko več škodujejo kakor koristijo.

Dobro je imeti pri roki tudi sodo za uživanje (natrijev bikarbonat), ki se uporablja, kadar koga peče v želodcu. Pa tudi nekaj vrst čajev naj bo vedno pri hiši, kakor na primer kamilice, lipov cvet, maliso, baldrian, sladki janež, žajbelj itd. Dobro je, ako imamo tudi kako knjigo o hitri pomoči v nezgodi, da ne bomo letali okrog brez glave, kadar se bo kaj pripetilo, in morda bolniku z napačno pomočjo škodili, dočim bi lahko pogledali v knjigo in mu nudili pomoč za prvo silo, to je do prihoda zdravnika.

Ocetnokisla glinovica in svinčena voda sta za obkladke na otekline, da hitreje izplaknejo.

J • Z • O • B • R • A • Z • B • J

Dr. L. Benko:

Iz slov. slovnice.

Glagol,

K razdelitvi glagolov.

Glagoli so tiste besede, s katerimi izražamo dejanje, ki ga kdo opravlja ali stanje, v katerem se nahaja. Na pr.: pišem, učim, pripovedujem (dejanje); go rim, visim, sedim (stanje). Da nam bodo jasna nekatera poznejša pravila, ki se tičejo rabe posameznih glagolskih vrst, je treba zlasti vedeti, da delimo glagole:

1.) Po trajanju v dovršne in nedovršne. **Dovršni** glagoli nam povedó, da se dejanje v trenutku prične in konča, na pr.: potegniti, zavreti, skočiti; lahko pa ti glagoli tudi izražajo, da se je dejanje v

trenutku, ko ga ugotavljamo, pričelo in se lahko nadaljuje; ali pa se je že vršilo in se je pravkar končalo, na pr.: zboleti, zagrmeti, zasijati, napolniti, izprazniti, prebresti, odpraviti. Nedovršni glagoli označujejo dejanje ali stanje, ki traja ali se ponavlja. Trajni dovršniki so na pr.: goreti, delati, kopati, žalostiti se; ponavljalni pa: pošiljati, kupovati, prihajati (večkrat), dovoljevati itd.

Opomba. Nedovršne trajne glagole lahko spremenimo v dovršne, s predlogi, na pr.: iz-goreti, iz-pisati, od-kopali.

2.) Potem, kam dejanje glagola meri, razločujemo prehodne, neprehodne in povratne glagole. Prehodni glagoli imajo v 4. sklonu dopolnilo, na pr.: kopati (jarek), vložiti (prošnjo), kaznovati (koga). Neprehodni glagoli ne morejo imeti takega dopolnila, na pr.: sedeti, gladovati, umreti itd., ali pa imajo sicer dopolnilo, toda v kakem drugem sklonu, na pr.: hoditi (po travniku), zaupati (prijatelju). Povratni glagoli se rabijo s povratnim zaimkom se, na pr.: zavedati se, bati se, igrati se itd.

Časi slov. glagola.

Slovenski glagol ima po obliki 4 čase (po pomenu jih ima 7), in sicer: sedanji, prihodnji, pretekli in predpretekli čas (pišem, pisal bom, pisal sem, napisal sem bil).

Po tej kratki ponovitvi iz slovnice hočemo obravnavati napake, ki jih pogosto delamo prav glede rabe glagolov po preje naštetih vrstah. Oglejmo si te napake v sledečih stavkih!

- 1) Postaja pošlje vsak teden poročilo.
- 2) Ne stopite v vozeč vlak!
- 3) Lokomotiva je iztirila.
- 4) Delo je danes začelo, končalo bo jutri.
- 5) V ponedeljek se vrši komisija.
- 6) Izpiti se nadaljujejo prihodnjo soboto.
- 7) Ko so se bili pogovarjali, je odšel vsak na svoj dom.

V prvem stavku je napačna raba dovršnega glagola poslati. Postaja še ni prenehala pošiljati svojih poročil. Dejanje se torej ponavlja in je treba pisati: Postaja pošilja vsak teden poročila. — V nikalnih železnikih smemo rabiti le nedovršne glagole. V drugem stavku se mora torej pravilno glasiti: Ne stopajte v vozeč vlak (od nedovršnega glagola stopati)! Ali: Ne skakaj v vodo (od nedovršnika skakati)!

Raztira je prehodni glagol, t. j. ima lahko dopolnilo v tožilniku: delavci iztirajo vozilo, lokomotiva je iztirala progovni voziček. Če hočemo torej povedati z našim stavkom, da je lokomotiva skočila s tira, moramo pisati: Lokomotiva se je iztirila. Podobno velja za glagola začeti in končati: delo se prične, se konča. Onstran reke se prične rodovitno polje. Velika vojna se je končala l. 1918.

Rekli smo, da označuje nedovršni glagol trajajoče dejanje. Toda le takrat smemo pri teh glagolih rabiti sedanji čas, če hočemo povedati, da traja dejanje v sedanjosti. Na pr.: Danes se vrši zborovanje (ko

to povem, se že vrši). Če pa dejanje še ni nastopilo, temveč ga pričakujemo v bodočnosti, moramo rabiti pri nedovršnih glagolih prihodnji čas. V naših primerih je torej pravilno: V ponedeljek se bo vršila komisija. Izpili se bodo nadaljevali prihodnjo soboto.

Pač pa je pravilno, če izražujemo bodoče dejanje z dovršnimi glagoli v sedanjiku, na pr.: V petek se izvrši ogled, izpiti se končajo, narod izpregovori itd.

Glede pravilne rabe predpreteklega časa si zapomnimo zlasti sledeče pravilo:

Predpretekli čas označuje v preteklosti dovršeno dejanje in se rabi pri dovršnikih.

Pravilno se glasi naš 7. stavek: Ko so se bili pogovorili, je odšel vsak na svoj dom. Ali: Potrkal je na vrata, ko smo bili odmolili. Odločil se je, ko se je bil dodobra pripravil itd.

Opomba. S trajnimi nedovršniki tudi lahko tvorimo predpretekli čas, toda samo, če gre za dejanje, ki je že bilo minulo, ko je nastopilo drugo.

S ponavljalnimi glagoli predpreteklega časa vobče ne moremo tvoriti. Napačno je torej: pošiljal je bil, hodil je bil (vsak dan) itd.

O · B · V · E · S · T · J · L · A

Še k izboljšanju štedilnika. V zadnji številki „Zadrugarja“ smo priobčili članek „Izboljšanje štedilnika“, v katerem je na poljuden način prikazano, kako se da z navadno napravo na štedilniku doseči mnogo večja toplota in prihraniti s tem do 50% kuriva. Ker smo se uverili, da je naprava res koristna, smo se odločili, da jo bomo prodajali v naši zadrugi. Draga je naprava, vendar končno vredna svojega denarja, saj se izplača že v pol leta.

Medtem pa je razstavil na velesejmu domačin podobno napravo, o kateri pravi, da je še boljša in še enkrat cenejša. Novi ali izboljšani izum ima to prednost, da se lahko regulira dotok zraka in s tem hitrost izgorovanja odnosno jakost toplote. Če ne rabiš za nekaj časa ognja, zapreš, ogenj pa tli naprej kot žerjavica pod pepelom; če rabiš spet ogenj, odpreš — in znova zagori.

Radi leh lastnosti in pa radi dokaj nižje cene bo zadruga opustila prodajo sedanjih dražjih in bo uvedla prodajo novejših in cenejših aparatov. Cena je 80 Din za vložek (na povprečno velikem štedilniku). Tvrdba priporoča, da se izmenja cela plošča na štedilniku, kar stane 140 do 150 Din. Cene se bodo sčasoma znižale za ca 5 do 8%.

Račun je sledeči:

Mesto da kupiš eno tono premoga (v zadrugi 330 Din, pri železnici 240 Din franco dom) — si kupi samo pol tone premoga in aparat v skup-

nem iznosu 245 oz. 200 Din. S tem kuriš v štedilniku lahko ravno toliko časa kot brez tega aparata z eno tono premoga. Imaš tedaj aparat že plačan, kuriš ravno toliko časa in si še prihraniš ca 40 dinarjev. Imaš pa s tem napravo, s katero si prihraniš za v bodoče vsaj polovico kuriva. Prihraniš si boš z enkratnim izdatkom osemdesetih dinarjev letno najmanj 300 Din. Če bi nosil ta prihranek v hranilnico, se ti nabere v 10 letih že 3.600 Din, v 20 letih pa že nad 9.000 Din.

Letno najmanj 300 Din ali v 20 letih najmanj 9.000 Din zavržeš in ti uide denar skozi dimnik, ako si ne izboljšaš štedilnika z napravo, kot smo jo opisali in jo sedaj prodajamo za malenkostno ceno 80 Din.

S takim prihrankom ustanovimo že lahko novo Podporno društvo, ki bo zlahka dajalo večje pogrebne kot sedanjih 4.000 Din, vse to samo z enkratno investicijo 80 Din.

Koliko si prihraniš na delu, na milu in sodi, koliko pridobiš časa in koliko je pozimi kuhinja bolj gorka, tega niti ne računamo. Tu bi prišli morda na še enkrat večje številke.

Naše članstvo zavrže sedaj 2.500.000 Din na leto, kar gre skozi dimnik, in bi si naši člani kot celota lahko prihranili v 10 letih najmanj 30 milijonov Din z malenkostno investicijo 560.000 Din. Trideset milijonov Din, to je že lepa palača, s tem imamo organizirano lastno letovišče ob morju in na planinah, s tem imamo lahko sezidane in plačane tovarne za kis, milo, kavine primesi, razne malenkosti, za katere pa plačujemo sedaj drag denar. In imeli bi v večji zajednici lahko že plačano lastno tovarno za sladkor, za sukno itd.

Pa je tako: Ljudje ne znajo računati. Denar mečejo skozi okno in skozi dimnik. Tega ne vidijo in ne vedo. Od zadruga pa zahtevajo vse mogoče in nemogoče. Nižje cene, večje dividende, manjši delež in nobenega rezervnega in ne obratnega kapitala, in sproti bi se moralo vse razdeliti

Če gre za orehova jederca ali za „šmigel“, je vse polno debate in agilnosti in borbenosti. Kjer pa gre za letni prihranek 300 Din ali za naše članstvo skupaj na leto za dva miliona in pol . . . bomo videli, koliko bo odmeva, in v koliko bodo naši člani kupovali novi aparat.

Natančnejši opis in uporabna navodila najdeš na prospektu, ki je tej številki „Zadrugarja“ priložen. Č.

Čebelarjem. Strokovno predavanje. Vse naše člane čebelarje vabimo na strokovno predavanje tovariša Borštarnarja Franca ki se bo vršilo dne 2. julija t. l. na Bregu pri Žirovnici. Tovariš Borštarnar je svoje velezanimivo predavanje „Čebelarenje v A. Ž. panjih“ pričel že dne 14. maja t. l., a ga radi prevelike razsežnosti takrat ni mogel dokačati. Zato pozivamo vse naše člane, ki so se tega predavanja udeležili, da se ga udeležijo tudi dne 2. julija t. l. ter s tem pokažejo zanimanje za čebelarsko stvar. Tudi novi člani so prav dobrodošli!

Tovariši iz Ljubljane in okolice naj se odpeljejo s turističkim vlakom, ki odide iz Ljubljane gl. kol. ob 5h 10 min.

Pričakujemo, da se bo tega predavanja udeležilo veliko število članov.

Revizija. Zaradi revizije je posetil našo zadrugo revizor Saveza Nabavljalnih zadrug v Beogradu ter našel vse v najlepšem redu!

Seja upravnega in nadzornega odbora, katero je po končani reviziji sklical g. savezni revizor, se je vršila dne 26. maja t. l. Poročilo o reviziji, ki ga je podal upravnemu in nadzornemu odboru g. revizor, je bilo za našo zadrugo prav povoljno.

Kolektivni čebelnjak. Kolektivni čebelnjak smo poslali v Zagreb. Vse železničarje — čebelarje in nečebelarje, ki imajo veselje do čebelarstva, a nimajo doma zadostnih pogojev, in ki se interesirajo za kolektivni čebelnjak, obveščamo, da dobe vse potrebne informacije in navodila v naši pisarni na Massarykovi cesti št. 17/III, soba št. 21.

Člani, poslužujte se lastne trgovine za čebelarske potrebščine v naši zadrugi!

Perutninarski oddelek potujoče kmetijske razstave in šole je prirejen v prvi vrsti za pospeševanje domače reje. V ta namen je strokovno vodstvo v prvem vagonu razstavilo rjavo štajersko in belo štajersko perutnino. Ta pasma je pri nas avtohtona in aklimatizirana. Njene vrline so znane po celi Evropi. Že v začetku minulega stoletja so bile Francija, Italija in druge države odjemalke naše perutnine in štajerska pasma je bila, ki je ta sloves razširila. Svetovno znani so štajerski kapuni, pulardi in puleti. V perutninarskem oddelku razstave vidimo prav lepe živali te pasme. Zastopane so še race, gosi in purani. V drugem perutninarskem vagonu vidimo pri vstopu valilno centralo, ki sestoji iz dveh inkubatorjev, umetno kokljo, aparat za zdrobljenje kosti, pripravo za uničevanje mrčesa in razne druge potrebščine. Nadalje vidimo razne modele kurnikov iz lesa, opeke, ilovice in vrbovlega pletenja za vse vrste perutnine. Dalje: prerez kokoši, ki kaže notranje organe, razvoj embrija v jajcu, model pravilno dresiranega (odlikovanega) kapuna, kolorirano standardno sliko rjave štajerske kokoši in petelina. Znaki kokoške kolere so demonstrirani na beli pasmi leghorn, in sicer kokoši, piščanca in jajca. Nadalje vidimo modele zaklopnih gnezd, razne obročke za perutnino, skice in proračune za kurnike, pravilno opremljen kurnik, v katerem je nameščen petelin s 6 kokoši rjave štajerske pasme. V tem vagonu se razdeljujejo med drugimi tudi letaki in pristopnice k perutninarski selekcijski zadrugi drž. železničarjev v Ljubljani. Železničarji - perutninarji, oglejte si ta oddelek in pristopite naši zadrugi, ker le v skupnem delovanju bomo dosegli pravo vrednost perutninarskih pridelkov.

Razstava perutnine na velesejmu. Na letošnjem velesejmu je bila razstavljena razen drugih živali tudi perutnina raznih pasem. Videli smo plimeteke, Rhode Island, črne orpingtone, jerebičaste talijanke, štajerske, štajerske kapune, razne vrste rac, gosi in puranov. Prav lepi so bili zlati in srebrni fazani, ki

lahko razveselijo sportnega rejca. Serija zaklopnih gnezd in inkubator znamke Nickerl so popolnjevali razstavo. Zanimivo je primerjanje potujoče kmetijske razstave in šole ter razstavo na velesajmu. Prva nam prikazuje pasmo perutnine, ki je namenjena našemu kmetovalcu za dvig narodnega gospodarstva v tej panogi kmetijstva in z namenom, pokazati, na kakšen način bi se dosegla enotnost perutninarskih pridelkov. Druga pa pokaže stremljenje ljubiteljev po posesti raznih lepih in koristnih pasem, da se razveseli tudi oko na prekrasnih formah in raznih barvah. S.

IV. Gospodinjski in kuharski tečaj N.Z.U.D.Ž. Dne 6. maja t. l. se je zaključil IV. gospodinjski in kuharski tečaj za naše železničarske žene in dekleta, ki se je vršil pod vodstvom naše neumorne gospodinje, ravnateljice Zemljanove ter učiteljic Kumelj-eve, Šantič-eve in Humek-ove.

Šola je tudi to pot, kakor vedno doslej, pokazala, da je nujno potrebna in obenem velike važnosti za naš ženski naraščaj. Naša zadruga, svesta si svojih načel, neumorno deluje tudi na duhovnem preporodu svojega članstva in ki z moralno in materijelno pomočjo vzdržuje to šolo, dela tudi tu popolnoma v pravem pravcu po pravih zadružnih načelih v korist vsega članstva. Saj je načelo svetovnega zadružnega pokreta, prinesiti prosveto v sleherno družino, prosveto, ki je nujno potrebna ne le za kulturni, marveč tudi za srečni gospodarski razmah slehernega družinskega ognjišča.

Prilodni jesenski gospodinjski in kuharski tečaj se prične meseca oktobra t. l. Vpisovanje se bo vršilo koncem meseca septembra 1933. Podrobnejši podatki bodo objavljeni še v septemberski številki „Zadrugarja“. Obenem pa obveščamo, da se bo neodvisno od tega tečaja, toda sporedno ž njim otvoril tudi tečaj za vkuhanje in konserviranje sadja, sočivja in druge zelenjave. O otvoritvi tega tečaja kakor tudi o pogojih za sprejem bo naše članstvo pravočasno obveščeno.

L. E. P. O. S. L. O. V. J. E

M. Kragelj:

Prijateljeva oporoka.

(Nadaljevanje.)

Nekega zimskega večera, ko sva z Borisem po stari navadi spet sedela na klopi ognjišča in si sušila premočene čevlje, se sicer običajna zgovornost nikakor ni hotela razviti. Anita je nenavadno molčeča in zamišljena sedela za mizo na nasprotni strani ognjišča in pletla. Ves večer še ni bila spregovorila.

Gospa Maddalena je bila pravkar otrla zadnji krožnik in ga nad ostale razvrstila v kuhinjski omari, ko se je nenadoma s kratkim, odsekanim „buona notte“ odpravila h počitku v gornje edino nadstropje, kjer sta v pravtako edini sobici prenočevali mati in hčerka.

Tudi Boris je bil ta večer zamišljen in molčeč. Zdel se mi je nekam bled in potr, da sem ga po mučnem molku vprašal:

„Prijatelj — ali ti ni dobro?“ —

Nobenega odgovora.

„No, Boris? —“

Tedaj me je prvič — odkar si sva bila prijatelja — ošinila osorna, skoro besna Boriseva beseda:

„Pusti me v miru! —“

Skomignil sem z rameni in z občutkom, kot da mi je kanilo nekaj grenkega v dušo, sem vstal in se s hladnim pozdravom umaknil v sosedno spalnico.

Dolgo nisem mogel zatisniti očesa. Borisevo nenavadno obnašanje me je osupnilo. Bil sem tako vznemirjen, da se mi od prečudnih misli in težkih ugibanj ni hotelo spati pozno v noč. Slednjič — moralo je biti kasno — sem vendarle zadremal.

Ko sem se drugo jutro prebudil, je stal Boris oblečen pri odprtem oknu in pušil cigareto. Bil je bled, kot ga takega še nisem nikoli videl. Deloma iz strahu pred novim razočaranjem, deloma vsled občutka užaljenosti, ga nisem hotel ogovoriti. A tudi on je trdovratno molčal.

Ko tudi na potu v urad ni črhnil besedice in mi je njegovo čudno obnašanje končno vendarle jelo presedati, sem se — ne da Borisu kaj omenim — v opoldanskem odmoru napolnil v mesto in si — poiskal novo stanovanje. Še istega opoldne sem šel po svoje stvari h gospej Maddaleni, se ji zahvalil in se z izmišljeno pretvezo od nje poslovil. Gospodične Anite pa nisem videl več.

Zvečer, ko je bilo delo v pisarni končano, pa sem ob svojem koraku kratko obvestil še — Borisa. Buljil je vame, kakor da me ne razume. Šele ko sem mu ponovil svojo odločitev, mi je molče segel v roko.

„Oprosti! —“ je zamrmral „Vem, čuden sem, pa — drugače nisem mogel! . . . Zdravstvuj!“ —

In kakor da je usoda hotela, da se najina zrahljana vez tudi očitno preseka, sem kmalu po tem mučnem dogodku prejel od svojih predstojnikov sporočilo, da sem premeščen kot tolmač k drugi edinici v — Brescio. Ne da bi se poslovil od Borisa, sem odpotoval.

Kasneje o njem nisem čul ničesar več. Šele dolgo po tem, ko sem se vrnil iz ujetništva v domovino, sva se po naključju srečala . . .

Kakor da se ni med nama nikoli zgodilo ničesar, sva si tovariško segla v roko. In ne da bi se s čimerkoli dotaknila mučnega rimskega dogodka, sva navezala iznova prav tesne tovariške stike.

Tovariške — kajti čutil sem zase, čutil tudi zanj, da je tisto, kar je kanilo kakor rahla senca v nekdanje najino tako solčno prijateljstvo, vendar tolikšno, da bi tega najina značaja nikoli ne mogla — pozabiti. Dasi sva hotela in se trudila oba — preko tega! Dasi sva si — to je bilo dognano — odpustila.

In danes, ko sem prečital prijateljevo oporoko, si nisem le na jasnem, da nisem Borisu imel ničesar odpuščati, temveč si moram, nasprotno, le očitati, da sem se sam — prenaglil. Če ne bi bil gledal tako površno, če ne bi bil takrat v onem mladeniškem rahločutju in užaljenem prijateljskem samoljubju zapustil svojega prijatelja, morda — morda — ah, pa kaj! —

Da vsaj zdaj, po njegovi smrti, deloma operem svojo krivdo, hočem spoštljivo izvršiti njegovo poslednjo željo. Tembolj, ker vem, da bom izpolnjujoč prijateljevo oporoko, s to „samoobtožnico“, kakor jo je sam nazval, pripomogel k ustvarjanju novega, boljšega in srečnejšega človeka.

Takega, kot je hotel biti moj najboljši prijatelj in najplemenitejši mož Boris, a mu je v življenju Višja Volja namenila drugače . . .

III.

Rim, 3. maja 19 . . .

Zahvaljen Bog, da si mi poklonil uteho — pisanja. Sicer ne vem, kaj bi zdaj počel . . .

Toliko divote je v teh majskih večerih, toliko mladostnega razkošja me obdaja, tolikšno veličastje v tem bajnem mestu, da bi se morala moja dojemljiva duša pod silovitostjo vseh teh vtisov zrušiti, ako nebi imel zdaj — belega papirja, ki bo voljno sprejemal izliv mojega srca nase in me olajšal od te ogromne, tlačéče peze.

Zahvaljen Bog in zahvaljena Ti, mati, ki si me rodila!

Vem, da vsega ne bom mogel napisati, kakor je. Prvič ne znam pisati: — narava me ni obdarila s takim talentom. Drugič pa mislim, da beseda čustva nikoli ne izčrpa do dna. Kajti, kako bi se sicer ne dalo vsega tega veličastnega izraziti?

Zaljubljen še nisem bil nikoli. To je presmešno zame. Ljubiti, se mi zdi — biti ženska. A jaz — jaz sem vendar mož, tudi po vsem svojem značaju!

Poglejte me, kako sem raščen! Slok in miščast — vojak! Res je, mlad sem še. A s tem ni rečeno, da sem otrok. Moji vojaki so to dobro čutili, hej — kako so se me bali! Pa ne, da bi z njimi postopal kakor z živaljo. Oj, ne! Nihče se mi ne smili bolj kakor vojak . . . Sočustvujem z njimi. Šli so s težkim srcem od doma. Ostavili doma svojo zemljo, ženo in deco. Svoje matere, očete, sestre in brate. Svoje — neveste.

Oj, kako sočustvujem še danes z vsakim vojakom!

Toda — mož sem in mehkobe ne pokažem!

Včasih mi je, da me zdajpzdaj zaduši. Stopil bi k svojemu jetniškemu tovarišu, ga potrepal po rami in mu sočutno zašepetal: „Glej, saj je tudi meni tako!“ . . .

Toda nekaj je v meni kakor kljubujoč ponos proti vsemu, kar je ženskega in nežnega. To se mi zdi — slabost. In slabost je vendar — nemoč. In nemoč — lahko samo ruši in podira . . .

Jaz pa sem mlad, mož in hočem — graditi! Graditi in vsvarjati — bodočnost! . . . Hej, pogledajte me! Pa recite, da nisem junak! Tak — kakršnen sem že prišel na svet! Kakršnega me je rodila — mati! . . .

Mati — dolgo Te nisem videl. Moj smeh Te že leta in leta ni pozdravil. Toda ne žaluj radi tega z očetom. Kmalu bo konec tega nečloveškega klanja . . . Tudi vojska je — slabost. Slabost, ki ji je že od početka določen pogin . . .

Da, kmalu bo prestano vse — potem se zopet vidimo!

Vidimo?

Te besede sem se skoro ustrašil . . . Kajti brez misli sem jo izblebetal. Ako bi bil pomislil, bi bil smel napisati kvečjemu — se morda vidimo!“

Morda, dá, samo morda!

Kajti čutim, kako me Rim vse bolj priklenja nase! Vsak korak, ki me zanese po tem mogočnem mestu, pomeni zame novo občudovanje, novo zamaknjenost.

O, zakaj nisem slikar!

Stopil bi potem tja preko Tibere, v mogočno katedralo sv. Petra, in se tam v monumentalni sikstinski kapeli povzpел pod mogočne oboke . . . S paleto in čopičem v roki bi potem zabrisal in zatmnel Michelangelovo slavo in sam ustvaril znamenitejšo „Poslednjo sodbo . . .“

Ali pa da sem vsaj — kipar! . . .

Stopil bi potem pred samega Sv. Očeta. Iz gline bi izgnjetel njegove spoštljive poteze, kaj iz gline — iz kararskega mramorja bi izklesal veličasten kip — s tiaro na glavi: — sv. Petra, Njega, Apostolskega kneza, kralja vseh kraljev, s ključi Nebeškega kraljestva . . .

Čimbolj se kretam po krščanski prestolici, tembolj čutim, da sem izgrešil svoj poklic . . . Sicer je res, da pravega poklica še nimam. A čim bom odložil vojaško suknjo — me že čaka. Banalni poklic — birokrata . . .

Prepozno si je zdaj prebirati. Kako, oče, da nisi v meni uzrl — globljega smisla?

Toda, kaj bi zdaj tožil in očital?

Srečen sem — in to je vendar dovolj!

Rim me osrečuje!

A ne le mesto kot tako. Ne le njegova lepota in njegovo veličastvo.

Še nekaj drugega — mnogo lepšega, mnogo bolj veličastnega! . . .

Nerad govorim o tem. Vsaka povedana beseda bi oskrunila divoto onega, kar ta hip občutim. Pa saj tega tudi nebi črhnil v življenju nikomur. Že po tem svojem smešno-možatem ponosu ne!

Samo napisal bom vse to. Zdi se mi namreč, da je to za moža naj-
častnejši izhod. Sicer pa, ali je globoko čustvo res — nemožato? Nika-
kor! Le jecljanje, vzdihovanje in cmerjenje bi bilo babje!

A dokler govorim le sam s seboj, tu na papirju? In govorim zato,
ker čutim, da se moram razodeti? Ker bi mi sicer razgnalo srce?! . . .

Nekaj čudnega, doslej neznanega se godi v moji notranjosti. Nemir,
ki ga doslej nisem poznal, se me vedno bolj pollašča.

Med svojim delom sem raztresen in ga le mukoma izvršujem. Moji
prevodi v službi niso več tako točni — in stane me čisto obilo truda, da
najdem za navadno tujo besedo ustrezajoči pomen.

Na moji mizi so kupi pisem in listin, napisani v tujih jezikih. Omi-
sliti moram prevode. Toda, dočim so včasih ti številni spisi kar frčali z
leve na desno in sem svoje delo sproti izvršil, kopica papirjev na moji le-
vici zdaj stalno narašča . . .

Vidim, kako me Ivan, moj zvesti jetniški tovariš, prijatelj in spre-
mljevalec, ki mi sedi naproti, začudeno pogleduje. Njegov vprašujoči pogled
čutim na sebi, a se delam, kot da ga ne opazim. Kaj neki Ivan misli? Ali
morda kaj slutiti? . . . Ali je celo kaj opazil? . . .

Kaj — strela — naj bi opazil?

No, to mojo raztresenost vendar, ki ji še sam . . .

Ne, ne! Obljubil sem govoriti iskreno! Potem sem dolžan priznati, da
vem odkod ta raztresenost izvira, čeprav je ne razumem popolnoma.

Anita, ah, da, mala Anita!*)

Ona je, ki me moti pri delu. Ona je, radi katere se mi zdi Rim še
mogočnejši, še silnejši, še veličastnejši . . .

Da, da — mala Anita!

Že par dni se vračam po službenem delu naravnost domov. Ivan mi
prigovarja, da se nekoliko izprehodiva. Po celodnevem delu sva potrebna
osvežujočega zraka.

Toda meni ni do izprehodov. Komaj čakam, da mine delo v pisarni
in da se vrnem — domov!

Domov? Da. Saj pri stari gospej Maddaleni sem kakor doma. Kakor
pri oddaljeni, dobri, postarani teti se počutim pri njej — in Anita, ah,
Anita se mi pa zdi kakor lastna najboljša sestra.

Moja postelja je vedno tako čista in sveže preoblečena. V umivalniku
je vedno pripravljena voda. Perilo mi je v redu zloženo v starinski omari,
obleka vedno skrbno zlikana in obutev snažna.

Ali ni vse prav kakor doma? O, kako blagodejno domače vpliva ta
vzorni red na človeka, ki se je leta in leta valjal po zasteničenih slamnja-
čah vojašnic, po vlažnih plahtah kavern, po blatnih mlakužah strelskih jar-
kov! Oj, tisočkrat pozdravljena urejenost in snažnost gostoljubnega krova!

*) V zadnji štev. „Zadrugarja“ čitaj na strani 158 mesto „Luita“ pravilno „Anita“.
Uredn.

Ko se vračam v svoj topli stan, mi je, kakor da odlagam za vedno suženjsko uniformo jetnika, ki me je vanjo uklela vojska. Občutek udobja in tihega zadovoljstva se me polasča in globoko si oddahnem. Kakor otrok, ki se je iz tujine vrnil k materi, mi je toplo, in prevzet od sreče postajam razposajen. Tedaj, ah, kako nebeško je lepo, podražiti — sestrico Anito!

Kako vzkipeva pri mojih besedah! S kolikim ognjem, s kakim vznichenjem se poteguje za svojce. Za oba brata in svoje rojake, ki se bore tam ob Soči proti — nam . . .

Proti nam?

Ona vsaj pravi tako! Kajti zanjo ji nisva z Ivanom pač nič drugega, nego — zakrknjena Avstrijca. Ona pač ne ve, da sva — Slovenca . . . Da sanjava sen — toda o tem tu ne smem govoriti! Vse to bo ostalo napisano le v mojhl in Ivanovih spominih na tihe večerne ure najinega zaupnega kramljanja . . .

Sinoči je bil zopet tak večer . . . Anita je sedela v kuhinji pri svoji materi in čitala časopis, ko sva se z Ivanom vrnila od dela. Veselo je plosknila z rokama, ko naju je uzrla. „Zmaga — spet zmaga na Soči!“ nama je navdušeno zagostolela naproti.

„Ne verujeta? Eto — tu poglejta — časopis!“

Ivan me je pomenljivo pogledal in oba hkrati sva se nasmehnila. Jaz pa sem po stari navadi oporekal:

„Papir marsikaj prenese!“

„Vi . . . vi . . .“, se je razhudila Anita in kri ji je šinila v obraz, da je postala namah še lepša in zapeljivejša. „Vam seveda ni prav, ker ste naš zakrknjeni sovražnik!“

„Teга ne veste, signorina!“

„To vem — iz vsega vašega obnašanja vidim!“

„Ovadite me, gospodična!“ — — —

Tedaj je vzkipela iz nje ogorčenost nad užaljenim patriotizmom:

„Nebi zaslužili drugega — a kot Italjanko bi me bilo sram! Pomnite pa, da sem kljub vašemu očitnemu preziru ponosna in si svojega ponosa ne pustim žaliti od nikogar! Še najmanje pa od — . . .“

„ . . . Avstrijca, ali ne signorina? . . . Toda jaz in Ivan sva — . . .“

Nisem mogel izgovoriti misli do konca. Vihar besedi, privrelih iz njenega hipnega impulza, so me prisilile k molku. Slišal sem še — in to je bilo edino, kar sem mogel tedaj razumeti in kar se me je globoko dojmilo, — kako je nekoga omenila, ki se bori na fronti za svojo domovino proti Avstriji in ki mu je ime — Pietro.

Tisti hip sem začutil, kako se nekaj v meni — seseda, ruši. Bilo mi je, kot da me grabi koščena roka za goltanec in me davi. Zavrtelo se mi je v glavi . . .

In kakor v daljnem snu — a ne kot da je bilo to sinoči — se spominjam še, da so Anito po tistem burnem izlivu oblile solze, da sem te-

daj kot mesečnik prijel Ivana za rokav in ga s seboj potegnil brez besed skozi vrata v najino sobo . . .

Tam sem sedel za mizo in pričel pisati tale dnevnik.

(Se bo nadaljevalo.)

Z · A · N · A · Š · E · M · A · L · E

Rešitev ugank v 4. številu „Zadrugarja“.

Vremenska za maj: Kdor ob svetem Pankraciju v loterijo stavi, če nič ne zadene, vsaj denar zapravi.

Spremenitev: Papir, lator, lopar, legar, denar.

Črkovnica: Ljudje, ki malo mislijo, navadno največ govore.

Prejeli smo 21 pravih rešitev. Za nagrado so bili izžrebani: Pegan Olga, M. D. v Polju; Globokar Stanislav, Mlačovo; Papler Albert, Ljubljana VII. Jager Viljem, Ljubljana VII.; Osredkar Milan, Ljubljana, Vilherjeva c.; Orešič Alojz, Maribor, Resljeva 7; Jelenec Tone, Novo mesto; Mihelič Slavko, Studenci pri Mariboru; Jarec Samo, Novo mesto in Gerbec Jože, Straža - Toplice.

Rešitev ugank v 5. številu „Zadrugarja“

Črkovnica: Mrtvih zob ne boli.

Križaljka „Zadrugar“: Besede pomenijo vodoravno: 1.) Nabavljalna zadruga, 2.) Arabija, 3.) Osman, 4.) Krk, Mostar, jard, 5.) zora, pastirica, ti, 6.) Ohio, Elza, 7.) ratar, gaber, 8.) ime, astma, 9.) iks, 10.) ko, aga, gnesti, 11.) dr., Drina, gol, 12.) Belasica, Vipava, pa, 13.) Olilija, šator, kriv, 14.) rama, Armenija, tasa.

Navpično: A) nadzorni odbor, B) ar, reta, C) bakrotisk, Lim, D) Abraham, obala, E) vik, Irec, si, F) lj, po, Azija, G) jama, car, H) osa, Ada, I) list, še, J) niti, Ivan, K) ara, gniti, L) Zori, napoj, M) as, ce, ara, N) dm, alga, siv, O) raj, zasut, akt, P) Una, Abt, Ig, Ra, R) rt, Ema, opis, S) Andi, Ra, glava.

Prejeli smo 20 pravih rešitev. Za nagrado so bili izžrebani: Veber Zora, Jesenice; Jelenec Milena, Novo mesto; Osredkar Marko, Ljubljana, Vilharjeva c., Jarec Bogo, Novo mesto; Globokar Vladimir Mlačovo; Lenšček Vida Ljubljana, Vilharjeva c., Pegan Ludovik, D. M. v Polju, Veber Božena, Jesenice; Černigoj Boris Ljubljana in Jager Marta, Ljubljana VII.

Poleg zakona medsebojne borbe v prirodi vlada zakon MEDSEBOJNE POMOČI. Poslednji je za obstoj, razvoj in napredek mnogo važnejši.

(Peter Kropotkin.)

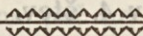
Popravek.

V zadnjem „Zadrugarju“ je na strani 135 čl. 9 Pravilnika o upravljanju in uporabljanju dobrodelnega fonda v korist članom Nabavljalne zadruge netočno objavljen.

Ta člen se pravilno glasi :

Čl. 9.

Enoletni povprečni nakup se določi sledeče: sešteje se svota nakupov v dobi članstva, od katere so se dajala povračila, in letna svota v zadrugi nakupljenega mleka. Tako dobljena svota se deli s številom celih let članske dobe, najmanj pa s 5 ter je kvocient povprečni letni nakup.

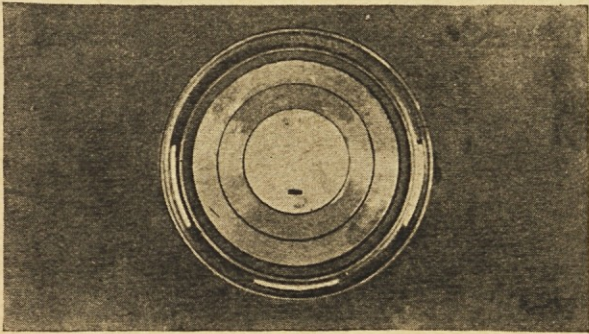

Naši pionirji.

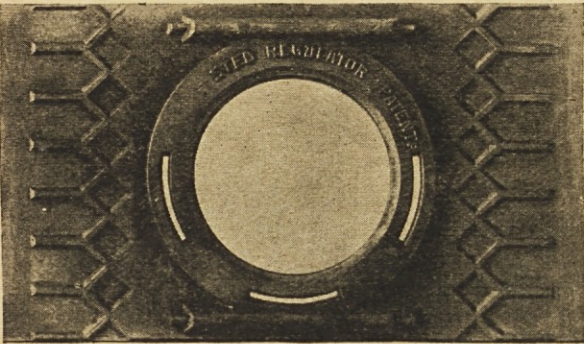

Vsebina: O stanovskem in zadržnem načelu življenja (str. 161). — Zadržna glavica (str. 164). — Kongres Zveze nabavljalnih zadrug drž. uslužbencev (str. 168). — Prípombe h krojni poli (str. 170). — Nedostatki v naših stanovanjih (str. 174). — Röntigen (str. 177). — Domača lekarna (str. 179). — Iz slov. slovnice (str. 180). — Obvestila (str. 182). — Prijateljeva oporoka (str. 185). — Za naše male (str. 191). — Popravek (str. 192). — Naši pionirji (str. 192).

„Zadrugar“ izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Ž., Ljubljana, Masarykova cesta, kamor se pošiljajo tudi dopisi. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Kolorčeva ulica 39. — Tiskarna „Sava“ d. d. v Kranju. (Odgovarja Nikola Stokanović, Kranj.)

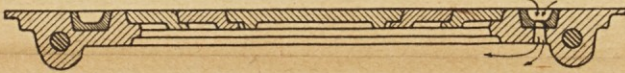

Sl. 1. Gorenja stran plošče.

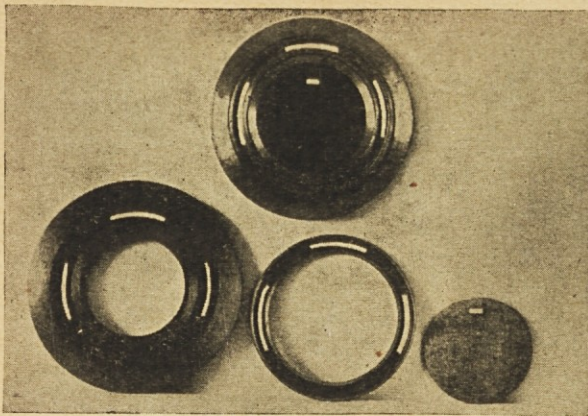

Sl. 2. Spodnja stran plošče.

Reg. obroč

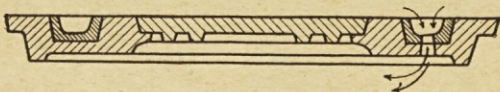

Sl. 3. Prerez plošče.

Sl. 4. Sted-Regulator obroči.

Reg. obroč

Sl. 5. Prerez obroča.

„Sted - Regulator“

v obliki štedilniških plošč in obročev.

V današnjih težkih gospodarskih časih se uveljavlja mnogo bolj kot kedaj preje načelo skrajne štedljivosti in racionalnega gospodarjenja; zlasti je gospodinja navezana na čim skrbnejšo potrošnjo dobrin v svojem gospodarstvu. Brez dvoma je potrošnja goriva važna postavka v vsakem gospodinjstvu in za vsako gospodinjo postaja vprašanje prihranka na kurivu iz dneva v dan bolj pereče.

Navadni štedilniki, ki se kurijo z drvni, premogom, žaganjem in podobnim nikakor ne ustrezajo po svoji konstrukciji potrebam skrajnega varčevanja, saj izključujejo tako ukoriščenje goriva, ki bi razvijalo maksimalno možno vročino in popoln sežig gorilnih snovi. Pretežni del toplote se porazgubi v obliki plinov v dimniku, en del pa ostane neizkoriščen v nezadostno izkurjenem gorivu in prehaja s pepelom vred v smeti.

Konstrukcija „Sted-Regulatorja“ temelji na zahtevi **popolnega izgorevanja gorilne snovi in vseh plinov**, ki se tvorijo s kurilnim procesom. Ta učinek se doseže z reguliranim dovajanjem zraka skozi konstrukcijo regulatorja.

Številni, nepristranski poskusi so dognali sledeče nepobitne prednosti „Sted-Regulatorja“:

- 1). zrak se dovaja od zgoraj skozi regulačne odprtine kot **neprestan zračni (kisikov) tok**, ki povzroča zgorevanje vseh plinov nabranih pod štedilnikovo ploščo, vsled česar se zviša v veliki meri vročina;
- 2). plamen se razprostira **pod celo ploskvijo štedilnikove plošče**, s čemer je zagotovljeno segrevanje cele plošče in ne samo prednjega dela;
- 3). reguliranje zračnega dotoka **je poljubno** s pomočjo vrtljivega obroča; v zvezi s tem se regulira tudi razvijanje toplote;
- 4). kuhanje in pečenje na **pokritih ploščah** odnosno na **obročih** izključuje dotik posod s plamenom in sajami. Uporabnost posod in loncev se podaljša, pomivanje pa je mnogo lažje in snažnejše;
- 5). enostavna, otročje lahka manipulacija;
- 6). montiranje plošč in obročev je možno na vsak štedilnik;
- 7). 50% prihranek dosedaj potrošene količine goriva in 35% hitrejša kuha ali peka z izdatno povečano vročino, kar je neprecenljive važnosti zlasti v zimskih mesecih;
- 8). reguliranje odprtin omogoča **vzdrževanje vročine**, ne da bi se moralo z nova nalagati gorivo;
- 9). čistota na štedilniku in njegovi okolici.

Opis „Sted - Regulatorja“.

I. „Sted - Regulator“ plošča

je napravljena iz posebne litine, ki je vsled svoje sestave izboren toplotni prevodnik. Zmes litine je sestavljena tako, da plošče ne pokajo in ne izgorevajo, s čemer se podaljša uporabna doba teh plošč. Izdelane so v vseh dosedaj običajnih merah. Plošča obstoja iz obroča za regulacijo in treh odgovarjajočih obročev s posebnim poniklanim dvigalnim držajem. (Glej sl. 1, 2 in 3). „Sted-Regulator“ plošče so uporabljive v glavnem pri postavljanju novih odnosno popravljanju štedilnika, vendar pa se lahko nadomesti z njo dosedanja plošča nad kuriščem (druge plošče ostanejo take kot so).

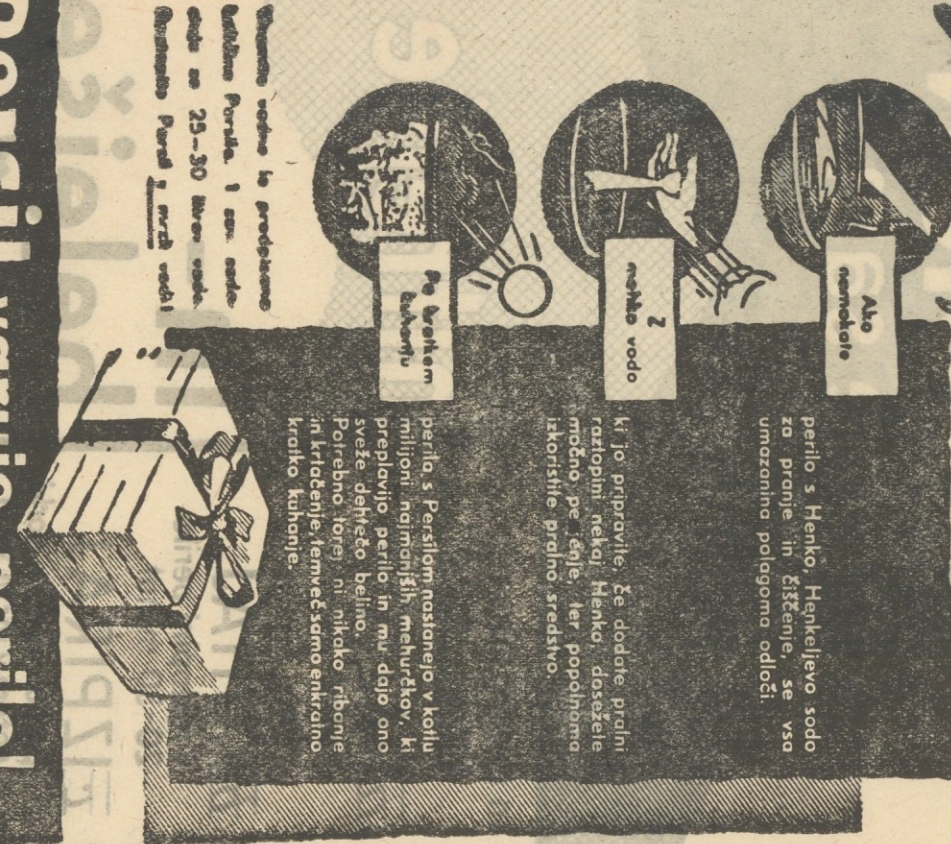
II. „Sted - Regulator“ obroči

so namenjeni gospodinjam, ki ne žele izmenjati cele kurilne (prednje) plošče; prednosti „Sted-Regulatorja“ pa doseže z obroči, ki se dobavljajo ravnotako v vseh običajnih merah. (Glej sl. 4 in 5).

Uporabno navodilo.

Ob početku kuhanja odprem zaklopke pri vratcih pepelnika in zapah na dimniku. Regulačne odprtine obroča so povsem odprte. Čim dosežem potrebno žar kuriva, zaprem popolnoma zaklopke in priprem (pa ne povsem) dimniški zapah. Nato se ravna z ognjem le z regulačnim obročem. Čim bolj so odprte obroča odprte, tem jačji je dovod zraka in tem popolnejše ter hitrejše je izgorevanje goriva in proizvodnje vročine. Obenem se segreva cela površina štedilnikove plošče in omogoča kuho na vsakem mestu ploskve. S pripiranjem odprtih reguliram zračni dotok, znižujem žarenje in štedim s kurivom. „Sted-Regulator“ pa omogoča kuho in peko tudi v pečici in sicer mnogo boljše kot je to slučaj pri navadnih ploščah.

Persil varuje perilo!

Ta način pranja s Persilom varuje Vaše perilo:

Juhan
je najboljši dodatek k juhi, ki jo napravi tečno in okusno. Juhan je domači izdelek. Juhan dobite v vsaki boljši specialni prodajalni.

SVEČARNA PAX
KOPAČ & STELE, DRUŽBA Z O. Z. Ljubljana, Celovška c. 14
PRIPOROČA: VOŠČENE SVEČE ZA OLTARJE, SVEČE ZA POGREBE, SVEČE (PARAFINSKE) ZA HIŠNO RABO, VOŠČENE ZVITKE, SVEČICE ZA BOŽIČNA DREVEŠA, NAGROBNE LUČKE ITD. PO ZMERNIH CENAH KUPUJE ČEBELNI VOSEK IN VOŠČINE V VSAKI MNOŽINI PO DNEVNI CENI.

Ako želite dobro pecivo, potem uporabite za pri reditev istega

Dr. Oetkerjev pecilni prašek
in **Dr. Oetkerjev vanilni sladkor**

Kako prirediš Dr. OETKERJEV šartelj?

Zmešaj 14 dkg surovega masla s 3 rumenjaki, dodaj 1 zavoj Dr. OETKERJEVE zmesi za šartelj, 1/4 litra mleka in čvrst sneg 3 beljakov. Testo naj gosto teče z žlice. Peci ga v dobro nameščenem modlu pri srednji vročini.

Zahtevajte, da se Vas brije le z „Merimamilom!“

„Merima dečje“ milo ni samo nežno, nego tudi antiseptično!

„Merima“ je čisto domače podjetje. Kupuj domače proizvode!

Žika je samo ena. Če hočete piti res dobro in ne predrago kavo, zahtevajte izrečno ŽIKO. Ali prejimate mesečnik „ŽIKA“?

ČERNJEI I GRÜN
AGENTURA I KOMISIONALNA RADNJA, ŽITARICA, MLINSKIH PROIZVODA, STOČNE HRANE I SEMENA

NOVISAD
KRALJA ALEKSANDRA 14.
TELEFON: 22-42, 24-86, 25-62
TELEGRAMI: ČERNJEI NOVISAD
BANKOVNI RAČUN KOD:
OPŠTE JUGOSLAVENSKO DRUŠTVO A. D.
POŠTANSKI ČEKOVNI RAČUN BEOGRAD BR. 51643.

BRAZILSKI ČAJ MATE
kol vsakdanja in jutranja in večerna pijača ohrani družino zdravo in ne pomeni nobenih izdatkov, ker je cena sprično njegovih odličnih lastnosti, njegovega aroma, kakor tudi njegove razširjenosti kol prave ljudske pijače zelo nizka.

RAZŠIRJA PRIJETEN VONJ PO JELKI „JELKA“ HRANI ČAS, DENAR IN TRUDI „JELKA“ DA TRAJEN IN POPOLEN LESKI

Namalo Na veliko
Telefon 22-82 Ustanovljeno 1839.

HUBERTUS-OVO MILO
celjske mlarne z zgorej razvidno zaščitno znamko. Vsaka gospodinja naj se prepriča, da je milo enakovredno drugemu, četudi dražjemu blagu. Cena navedenemu milu je Din 5:50 kós pol kg. terpeninovemu pa Din 6:50.

ker stremi zadruga za tem, da postreza svojim članom z dobrim cenanim in domačim blagom, priporočamo vsem članicam, naj kupujejo

DEŽNIKI L. MIKUŠ
Ljubljana, Mestni trg 15.
Telefon 22-82 Ustanovljeno 1839.

SCHICHTOVO JELEN MILO
upotrebjavajo pridne gospodinje

Dr. PIRČEVE SLADNE KAVE
Tako izgleda zavitek odličnega, res domačega izdelka

Članice! Z Dr. Pirčeve sladno kavo pripravite za Vašo družino prav izorno, okusno in zdravo kavo. Otrésite se predsodka, da je dobro le blago s tujimi imeni! Bodite prepričani, da izdelujejo domača podjetja blago, ki nadkriljuje tuje izdelke! Članice, ne pozabite pri naročilu vpisati **Dr. Pirčeve sladne kave**.

RADENSKO ZDRAVILNO VODO
Bolni na želodcu, ledvicah, črevesju in na srcu dosežejo izvanredne uspehe pri svojem zdravlju, če redno in dosledno pijejo

Uživanje te vode se priporoča tudi zdravim ljudem, ker jih osvežuje, istočasno pa tudi pospešuje izločevanje strupenih sestavin iz telesa

Zdravilišče Slatina-Radenci
zdravi bolezni srca, živcev, ledvic in presnove. Otvorjeno je od maja do oktobra.

TVORNIŠKO PODJETJE

RUDI KRAUS
ZAGREB, BARUNA JELAČIĆA 2/III.

PROIZVOD VSEH VRST KRAVAT, STEZNIKOV, PRSNIKOV IN PASOV, ČLAN TT, BRAČE KRAUS I HERRMANN, TOVARNE SVILENIH TKANIN ZA KRAVATE V ZAGREBU.

ČEVLJI S ČRKO ROČNEGA IZDELKA, ZAJAMČENO DOBRO IN IZ PRVOVRSTNEGA USNJA IZDELANO OD TT.

ALOJZIJA BERTONCLJA
ČEVLJARSKEGA MOJSTRA, LJUBNO P. PODNART, DOBITE V ZADRUŽNI TRGOVINI. POSKUSITE IN PREPRIČAJTE SE!

Proti zobnemu kamnu

SARGOV KALODONT

Nabavljalna zadruga uslužbencev drž. železnic r. z. z o. z. v Ljubljani
Centrala: Ljubljana, Masarykova cesta 17, telefon št. 2248.
Ljubljana: Glav. kol. Masarykova cesta 17, telefon št. 2248.
Gor. kol. Bleiweisova cesta 35, telefon št. 2641.
Prodajalne: Maribor: Koroški kol. Frankopanska cesta 34, telefon 2061.
Glavni kol. Aleksandrova 49.

Prodajamo samo članom.

CENIK št. 6
veljaven od 20. junija 1933.
Zadruga si pridržuje pravico, objavljene cene med mesecem znižati, event. zvišati.

Na reklamacije se oziramo le takoj ob prejemu blaga!		Zrnje		Kava, surova lla	
MLEVSKI IZDELKI	Din	Riž, Carolina	kg 11-	kg 48-	Din
Moka, Ogg	kg 4:25	„la	9-	„žgana	68-
„Og	4:25	„lla	5:50	„žgana „Special“	80-
„št. 2	4-	Koruzna, debela sušena	1:20	„žgana lla	58-
„5	3:75	„drobna	1:75	Hag vel.	zav. 27-
„ajdova	5-	Kaša	3:50	Hag mali	14-
„ržena	5:50	Ješprenj	4-	KAVNE PRIMESI	
„koruzna	1:30	Ješprenček	8-	Fižol, cipro	Din
„bela	2-	„prepelčar	3-	„ribenčan	kg 12-
„krmilna	1:10	Leča, debela la	12-	„žitna	8-
Zdlob, pšenični	4:75	„lla	6-	„ržena	14-
„kuruzni	2:25	Grah, zelen	13-	figova	22-
„činkvanti	3-	Piča za kure	2-	Enrilo	20-
Otrobi, pšenični drobni	1-	„Promiul	10-	Enrilo	škall. 16-
„pšenični debeli	1:20	Ptičja hrana	8-	redilna	kg 20-
„koruzni	1-	SLADKOR		„Kneipp à 1/4 kg	doza 10-
Drobtine	8-	Sladkor v kockah	kg 15:25	Cikorija, Franck	kg 16-
		„sipa drobna	13:50	„kolinska	16-
		„sipa debela	13:60	„Favorit	16-
		„v prahu	15:75	MAST	
		Bonboni	24-	Mast	Din
		„polnjeni la	40-	Mast v dozah po 5 kg	doza 90-
		„lla	30-	Ceres, bel, rumen	kg 24-
		Kandis	23-	Čajno maslo la	36-
		Margo slad	44-	„lla	30-
		Bonbonjere	škall. 12-	Kuhano maslo	28-
		Šumeča limonada	kom. 1-	Zaseka domača	17-
		SOL		MESNI IZDELKI	
		Polži, jajčni	10:50	Slanina, soljena	kg 18-
		„domači	8-	„tirolska	20-
		Rezanci, domači široki	8-		
		Špageti, domači	8-		
		Fidelini, domači	8-		
		Krpice, domače	8-		
		Zvezdice, domače	8-		
		Fidelini, E. B.	22-		
		Rezanci, E. B.	20-		
		Krpice, E. B.	22-		
		Jajline	17-		

Din	Din	Din
Slanina krušna kg 16—	Sir, Chalet Ia kom. 3—	Brusnice kg 24—
„hamburška“ 20—	„Ila 1 50	Marmelada marelična 30—
„prekajana debela“ 20—	„trapistovski“ kg 20—	„marel. doza à 1 32—
„papricirana“ 17—	„Ia 26—	Ovomaline vel. doza 56—
Salame, ogrske 60—	„Romandur“ zav. 2 50	„srednja“ 32—
„milanske“ 60—	„liptavski“ 2—	„mala“ 16—
„domače I“ 35—	„desertni“ 2—	Citronat kg 100—
„II“ 25—	„Imperial“ 2—	Kapni 40—
„krakovske“ 21—	„Parmezan“ 90—	Soda bicarbonat 12—
„navadne“ 10—	Kvargelni kom. 0 50	Kruh, črn in bel štr. 2—
„tirolske“ 23—	„Maggi, velike“ stekl. 28 50	Kvas kg 30—
„Mortadela“ 30—	„srednje“ 11—	Jajca dnevna cena kom. 0 60
„posebne“ 20—	„na drobno“ dkg 1 50	
„jetrne“ 20—	„juha gobova“ zav.	
„pariške“ 20—	„grahova“ stekl. 12—	
„jezikove“ kom. 2—	„male“ dkg 1—	
Safalade 2—	„na drobno“ dkg 1—	
Hrenovke 4—	Kocke za juho „Graf“ kom. 1—	
Klobase, kranjske 4—	„Maggi“ 1 25	
„suhe“ 4—	Guljaš, ekstrakt zav. 4—	
Meso, prekajeno vratina kg 18—	Gorčica (zef) koz. 9—	
Kare brez kože 20—	Gorčica kg 24—	
Kare s kožo 18—	Kekst v zavilkih zav. 6—	
Šunke, dalmatin. v narezu 24—	„à 1 kg“ kg 20—	
„cele“ 24—	„na vago“ kom. 24—	
„s kožo in brez kože“ 45—	„v aeroplanih“ doza 24—	
„kuh. v narezu“ 21—	„v pločev. dozah“ zav. 15—	
„prške dnev. cena“ 16—	Otroški piškoti kom. 1—	
„zvit“ 15—	Napolitanke, dolge zav. 15—	
Reberca brez kože 15—	„kratke“ kom. 2—	
Carso meso 15—	Prni vršci zav. 15—	
Prni vršci 19—	Plečeta, cela 10—	
Plečeta, cela 26—	Krače 20—	
Jeziki, goveji 10—	„svinjski“ 5—	
„svinjski“ 10—	Repi, svinjski 10—	
Svinjski parklji 10—	Svinjske glave brez kosti 8—	
Tlačenka 8—	Ocvirki domači 8—	
DELIKATESE		
Sardine kom. 2—	„1/2 kg“ škat. 12—	
„velike 1/4 kg“ 7—	„srednje 1/8 kg“ 6—	
„male 1/10 kg“ 3 50	Sardelni obr. s kaper. velika 8—	
Sardelni obr. mala 4 50	Sardele, očiščene kom. 50—	
Tunina 16—	Tunina 16—	
Slaniki 1 25	Rusi kg 20—	
Polenovka, suha 18—	Med, ajdov 18—	
„cvetlični“ 20—	„vel. kozarec“ 12—	
„mali“ 7—	„veliki lonček“ 1 75	
„mali“ 1 75		

TEKOČINE	POTREBŠČINE ZA PERILO	Din
Kis za vlaganje l 5 30	Milo, Benzit kos 5—	Vrvce za čevlje, črne kratke par 1 25
„vinski 6%“ 5—	„Zlatorog nav.“ kg 11 50	„rjave kratke“ 1—
„navadni 6%“ 5 50	„terp.“ 13 50	„rjave dolge“ 1 50
Olje, namizno 14—	Milo Hubertus sivo 9 50	Vežalke, usnjene 2—
„italijansko“ 11—	„nav.“ 11—	Olje za mazanje podplavov stekl. 8—
„bučno“ 12—	„terp.“ 15—	
„olivno“ 16—	Schicht nav. 12 50	
Brandy 0,35 l stekl. 30—	Soda bicarbonat 14 50	
Brandy 1/10 l 50—	„terp.“ 14—	
Rum, Ila à 1/2 l 18—	Merima 14—	
„Ia à 1/2 l“ 30—	Sunlight kom. 2—	
„Ia à 1 l“ 50—	otročko 8—	
Žganje, borovničar à 1/2 l 24—	toaletno Apollo vel. 12—	
„hruševac à 1/2 l“ 20—	„mali“ 7 50	
„tropinovec à 1/2 l“ 20—	Elida vel. 15—	
„brinjevec à 1/2 l“ 20—	„mali“ 8—	
„slivovka à 1/2 l“ 20—	Speick vel. 10—	
„marelično à 1/2 l“ 20—	„Ivorn. Karlovac“ 4— 5— 8—	
Vino Vermut l 24—	Glycerin 9—	
„belo stajersko“ 8—	Viola 4—	
„9 10—“ 9—	Olivia vel. 7 50	
„cviček“ 8—	Marija 10—	
„Dalmatinsko belo“ 6—	toaletno karbol 4—	
„Opolo“ 6—	mandeljnovno 6—	
Prošek l 18—	za roke 4 50	
Rum, esenca l. stekl. 52—	za brije II 5—	
Malinovec à 1/2 l 15—	„I“ 8—	
Malinovec na vago kg 19—	Soda za pranje kg 1 75	
Rogaška voda à 1 1/2 l stekl. 7—	Lug 4—	
Rog. Donati à 1 l 6 50	Plavilo v kockah zav. 2 50	
Radenska voda 1 1/2 l 7—	Plavilni papir 1 50	
Sisačka voda 1 1/2 l 7—	Boraks 2 50	
Orenka voda Fr. Jožefova 12—	„carski“ škatl. 4 75	
„Palma“ 10—	Škrob rižev 5—	
Medica l	Henko soda 3—	
Mošt sadni 5 50	Ženska hvala 2 50	
Chabeso stekl. 2—	„Tri“ soda 3—	
Panonski biser stek. 32—	„Radion“ 5 50	
	„Persil“ 6—	
	„Lux“ zav. 4 50	
	Vrvi za perilo, velike kom. 20— do 40—	
	„male kom. 8— do 15—“	
	„male 16— do 19—“	
DIŠAVE	POTREBŠČINE ZA ČEVLJE	Din
Poper, cel in zmlet vel. zav. 3—	Krema, črna vel. škl. 12—	
Cimet 3—	„črna“ sred. škl. 7—	
Klinčki (žbice) 2 50	„črna“ mala škl. 5—	
Piment, cel in mlet vel. 2 50	„rjava“ škatl. 5—	
Lavorjevo zrnje (lorber) 1—	rumena 5—	
Lavorjevo listje 1—	bela 5—	
Janež 2 50	Vanilija v šibkah kom. 1—	
Kumna 2 50	Žafran zav. 0 75	
Muškatovi orehi kom. 0 50	Paprika, huda 3—	
Muškatova cvet zav. 3—	„sladka“ 3—	
Vanilija kom. 1—	Ingver 5—	
Žafran zav. 0 75	Korjander 2 50	
Mast za čevlje škatl. 4—	Majoran kg 60—	
Krtače za blato kom. 4—	Kamilce 20—	
za mazanje 1 50		
za svellenje 12—		
Olje za šivalne stroje stekl. 4—		
Platnene vrečice velike 15—		

DRUGE POTREBŠČINE	Din
Kalodont tuba 6 50	
Chlorodont 6 50	
Doromad 6 50	
Odol 6 50	
Ušna voda stekl. 20—	
Parfem 16—	
Kolonska voda m. stekl. 12—	
Esenc za kolonsko vodo stekl. 16—	
Krema za kožo tuba 12—	
Vazelin, Elida škatl. 6—	
Puder, Elida 10—	
Krtače za zobe, velike kom. 12—	
„male“ 8—	
„roke“ 2 50	
„obleke“ 16—	
„ribanje“ 5—	
„parkele“ 27—	
Omela bombažna (pavola) 36—	
„parkele“ 24—	
„mala“ 12—	
Melle, velike 10—	
„male“ 6 50	
Mellice otroške 5—	
za obleko 6—	
za posodo 1 25	
Čistilo za parkete l. loba 24—	
„tuba 13—“	
Sidol tuba 5 50	
Svitol tuba 4 80	
Vim kom. 2 50	
Hobby prašek 6—	
Ominol 2 50	
Pesek za email posodo zav. 1—	
„s prep.“ 1 50	
„alum.“ 3 25	
Peščeno milo za roke 4 50	
Prašek za srebro in zlato 3 25	
Smirkovo platno pola 1 50	
Tepači, veliki kom. 18—	
„srednji“ 13—	
„mali“ 8—	
Sveče, velike pak. 7—	
„kom. 1 20“	
Olje za šivalne stroje stekl. 4—	
Platnene vrečice velike 15—	

KATHREINER KNEIPP-ova
SLADNA KAVA
in
PRAVI FRANCK
sta nerazdružljiva prijatelja.
Vprašajte vašega zdravnika, na
Vam bo rekel, kako zdrava je ta
pijača! — 100% domači izdelek.

VELETRGOVINA
S PAPIRJEM

M. Tičar čokolada

PRIPOROČA VSE
PISARNIŠKE
IN
TEHNIČNE
POTREBŠČINE PO
UGODNIH CENAH

UNION bonboni
karameli

SCHICHTOV

RADION

pere sam

in-
hitrejšje
in-
belejšje

in preprosto
kakor A-B-C

TRAZTOPI
Radion v mrzli
vodi

KURHAJ
v raztopini perila
20-30 minut

IZPIRAJ
perilo najprej v gorki,
potem v mrzli vodi

UPORABLJAJTE SAMO

Čistilo za čevlje
odlične kvalitete!

Znamka „FOX“ Vam garantira
fabrike iz najplemenitejših se-
stavlin in na temelju dolgoletnih
pazljivih in preiščenih izkušenj.

KOLINSKA

CIKORIJA

B. Pauer
družba z o. z.
Ljubljana

K E K S I
VAFELJNI
BISKVITI

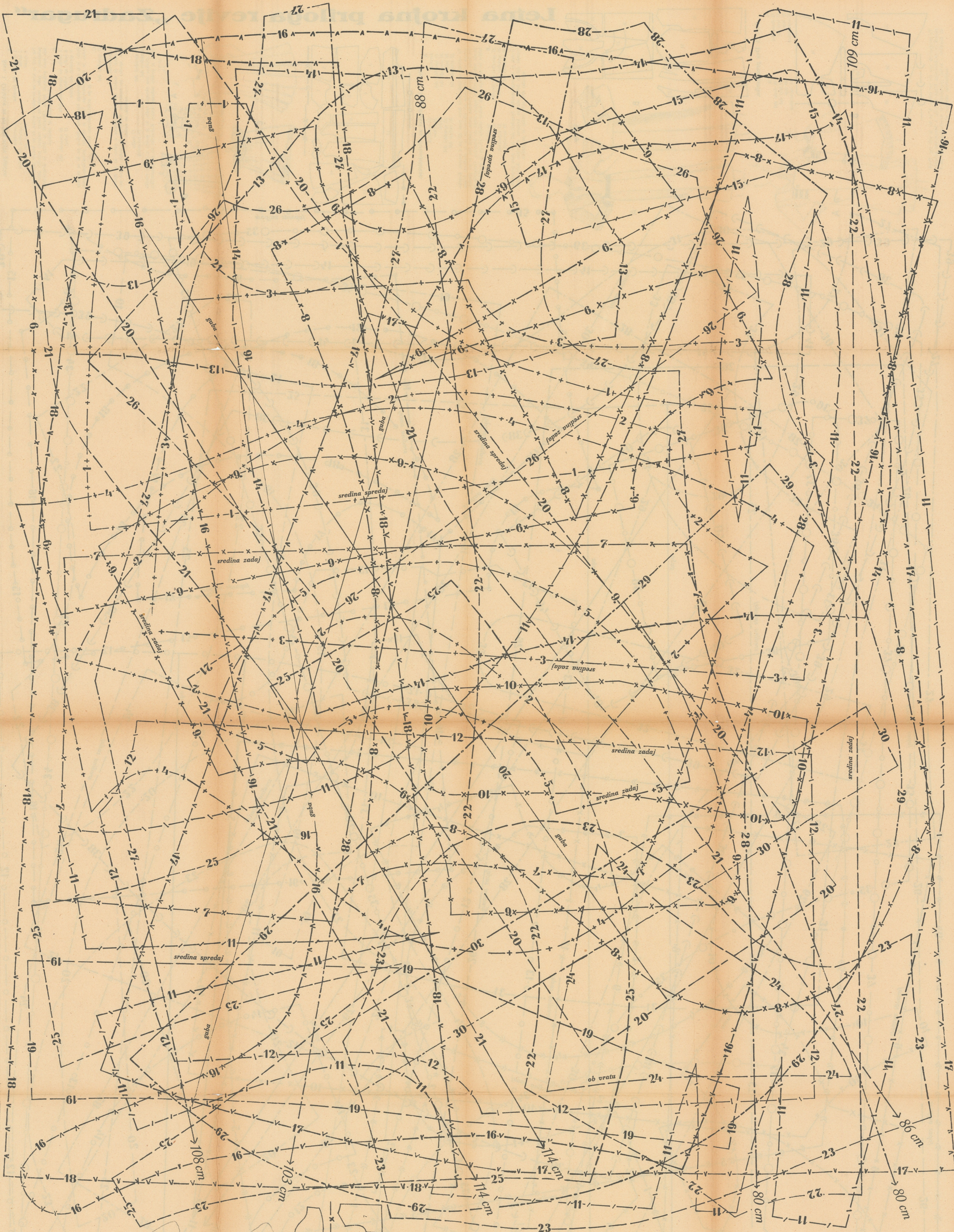
najboljši pri
TOVARNA
KEKSOV IN
VAFELINOV

SIDOL

priznana najboljšje sredstvo za čiščenje
in poliranje vseh kovin.

Zlato naših hranil
JAJNINE
makaroni, špageti, juhine zakuhe

Zadruga je pričela v Ljubljani, Masarykova cesta 17 z izdelovanjem perila.
Perilo izdelujemo po meri v najkrajšem času. Izdelujemo pa tudi konfekcijsko perilo, ki nas
ne stane nič več kot če bi kupovali iz tovarne. Nadejamo pa se razen tega, da bomo delavce,
ki so s konfekcijo zaposleni, lahko bolje plačevali. — Kroj je prvovrsten.

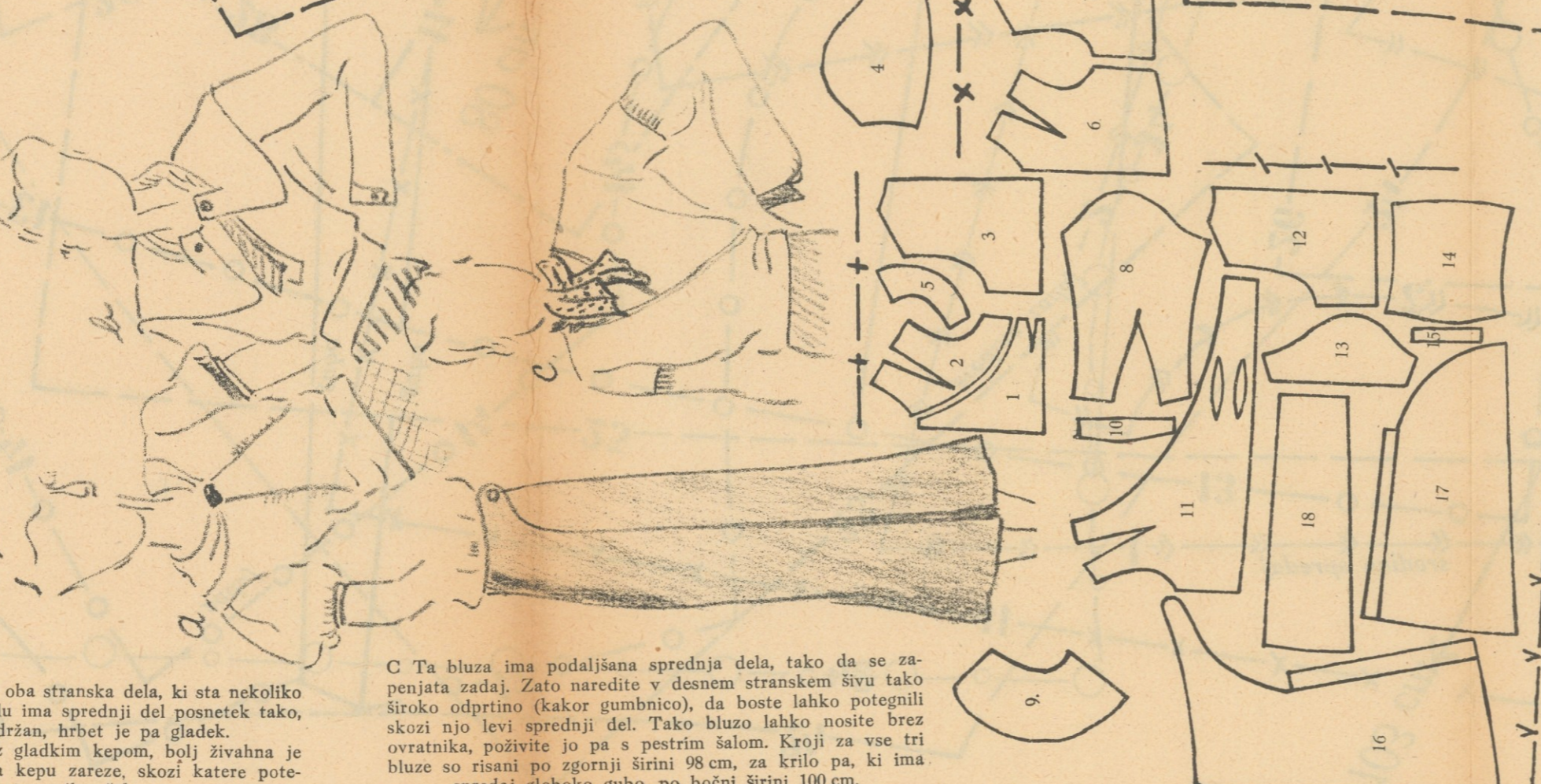

Štev. 1. Bluza.

- A srednji del
- 2 stranski del
- 3 hrbet
- 4 ovratnik
- 5 ovratnik
- 6 sprednji del
- 7 levi sprednji del
- 8 desni sprednji del
- 9 ovratnik
- 10 zapustnik
- 11 sprednji del
- 12 stranski del
- 13 hrbet
- 14 sprednji del rokava
- 15 zapustnik

Štev. 2. Krilo.

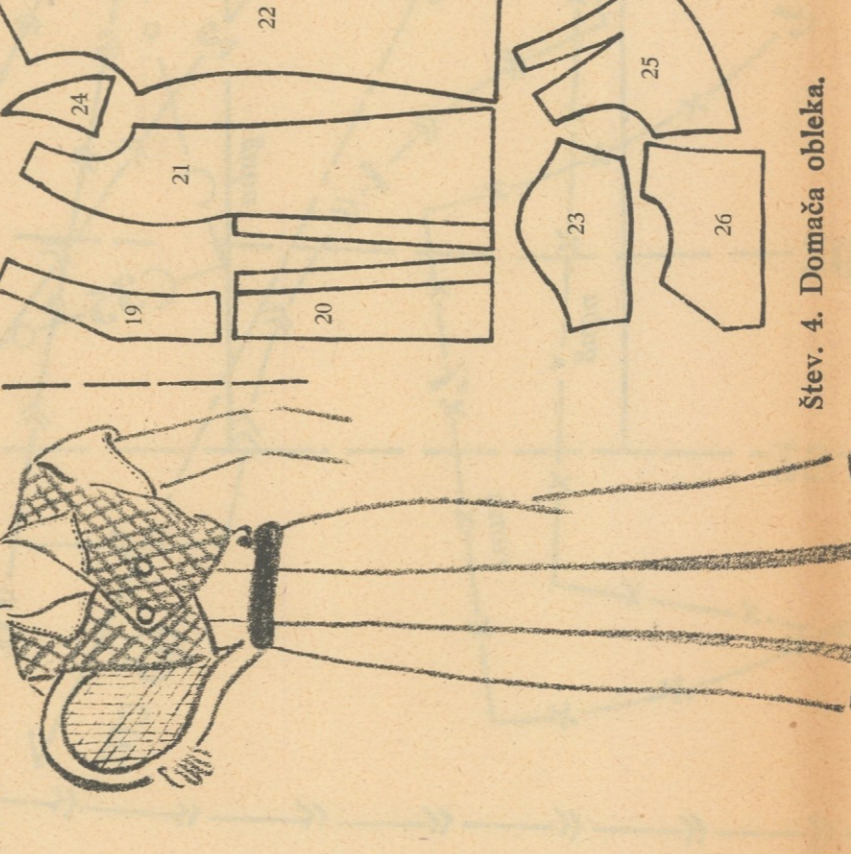
- 16 desni sprednji del
- 17 levi sprednji del
- 18 hrbet

C Ta bluza ima podaljšana sprednja dela, tako da se zapenjata zadaj. Zato naredite v desnem stranskem šivu tako široko odprtino (kakor gumnico), da boste lahko potegnili skozi njo levi sprednji del. Tako bluza lahko nosite brez ovratnika, poivite jo pa s pestrin salom. Kroji za vse tri bluze so risani po zgornji širini 98 cm, za krilo pa, ki ima spredaj globoko gubo, po bočni širini 100 cm.

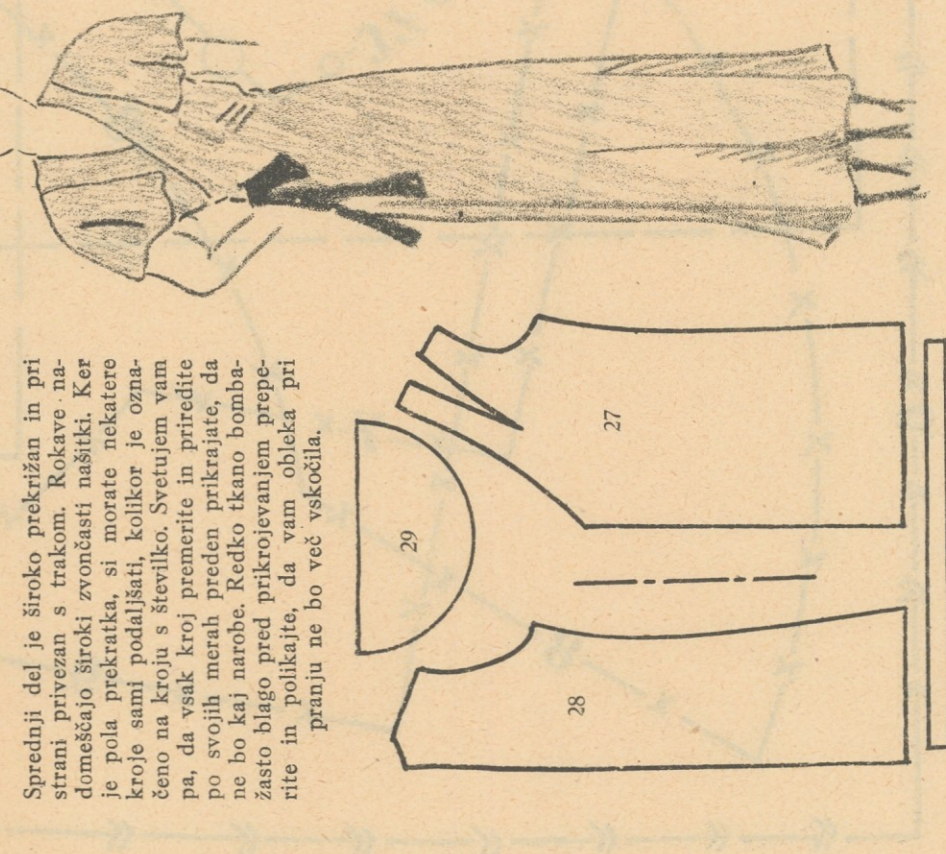
Štev. 3. Letna obleka.

- 19 sprednji del žilovca
- 20 sprednji del krila
- 21 hrbet
- 22 rokav
- 23 roker
- 24 roker
- 25 sprednji del hrbet

Štev. 4. Domača obleka.

- 27 sprednji del
- 28 rokav
- 29 rokav
- 30 trak

Sprednji del je široko prekrit in pri domačih bluzah, ki imajo domačo obleko, si morate nakatero keno na kroju s širokim, svetlim vnanjo, da vaak kroj preneha in prideluje po svojih mnenjih. Redko liko liko, zato blago pred prikolovnem prepre rite in polnajte, da vam oblika pri pranju ne bo več vohala.